

Eczacının İlaç Satışından Doğan Hukuki Sorumluluğu

The Legal Liability of the Pharmacist Arising from the Sale of Medicines

Oğuzhan Ertekin

Kırıkkale Üniversitesi, Hukuk Fakültesi,
Özel Hukuk Anabilim Dalı, Kırıkkale,
Türkiye oguzhanertekin@kku.edu.tr,
ror.org/01zhw82

Öz: Eczanelerin ilaç satışı hususunda tekel yetkisine sahip olmaları, eczacının hukuki sorumluluğu bakımından eczacı-tüketici ilişkisinin önemini artırmaktadır. Nitekim ilaçlar, taşıdıkları potansiyel riskler sebebiyle çok sayıda insanın zarar görmesine yol açabilmektedir. Buna göre, ilaç kullanımından doğan zararlar, hekimin reçetede yanlış ilaç yazmasından kaynaklanabildiği gibi eczacının yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesinden de kaynaklanabilir. Eczacının tüketiciye reçetede yazılı ilaçtan farklı bir ilaç vermesi, yanlış dozda ilaç vermesi, bozuk, son kullanma tarihi geçmiş, sahte ya da taklit ilaç vermesi veya ilacı kendisinin hazırladığı durumlarda kusurlu davranması gibi sebeplerle tüketicilerin zarara uğraması söz konusu olabilir. Eczacının hukuki sorumluluğunu düzenleyen özel bir kanunun olmaması hem eczacının sorumluluk sebeplerinin hem de uygulanması gereken hükümlerin tespitini gerekli kılmaktadır. Bu noktada sorumluluğun belirlenmesinde eczacı ile eczaneden ilaç alan kişi arasındaki sözleşmenin tüketici sözleşmesi niteliği taşıması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eczacı, Eczane, İlaç, Hukuki Sorumluluk, Tüketici

Geliş Tarihi/Received: 08.08.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 23.09.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
21.10.2025

Abstract: The monopoly granted to pharmacies in the sale of medicinal products heightens the significance of the pharmacist-consumer relationship with respect to the pharmacist's legal liability. Medicinal products, by virtue of their inherent risks, have the potential to cause harm to a considerable number of individuals. Accordingly, damage resulting from the use of such products may arise not only from a physician's erroneous prescription but also from the pharmacist's failure to discharge their obligations, whether wholly or properly. For instance, harm may occur where the pharmacist dispenses a medicinal product different from that prescribed, provides it in an incorrect dosage, supplies defective, expired, counterfeit, or falsified products, or acts negligently in the preparation of compounded medicines. The absence of a specific statutory framework governing the legal liability of pharmacists necessitates a determination both of the grounds of such liability and of the applicable legal provisions. In this regard, whether the contract concluded between the pharmacist and the person obtaining the medicinal product from the pharmacy qualifies as a consumer contract assumes particular importance in the assessment of liability.

Keywords: Pharmacist, Pharmacy, Drug, Legal Liability, Consumer

Extended Abstract

If the contract between the pharmacist and the person obtaining the medicine from the pharmacy is regarded as a "consumer contract," the provisions of the Law on the Protection of Consumers No. 6502 (hereinafter "LPC") must primarily apply to the relationship between the parties due to their special nature. For a consumer contract to arise, the person obtaining the medicine—whether it is a ready-made drug or one prepared by the pharmacist—must qualify as a consumer within the meaning of the LPC. A person obtaining medicine from a pharmacy is considered a consumer since they act for purposes outside their trade or profession. In a consumer contract, the seller or supplier must be a professional engaged in this activity as an occupation. Pharmacists engage in this activity with the aim of earning income. Accordingly, pharmacies operated by pharmacists who have the status of "trader" are considered "commercial enterprises." Therefore, the pharmacist's liability for damages suffered by the consumer arises from the consumer contract.

Cite as (ISNAD): Ertekin, Oğuzhan. "Eczacının İlaç Satışından Doğan Hukuki Sorumluluğu". *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/2 (2025), 854-880. <https://doi.org/10.56701/shd.1761127>

The pharmacist is obliged to comply strictly with the prescription written by the physician. In other words, the pharmacist has no authority to supply a medicine other than the one prescribed. The procurement of the medicine stated in the prescription is of vital importance. Supplying a medicine different from that prescribed constitutes “improper performance.” The pharmacist thereby breaches the contractual obligation and is liable under Articles 112 et seq. of the Turkish Code of Obligations No. 6098 (“TCO”). However, the supply of a generic equivalent should not be considered improper performance, as generic drugs are bioequivalent to the original. A “different” or “wrong” medicine should be understood as one that is not a generic equivalent.

Supplying medicine in the wrong dosage constitutes not “partial performance” or “excessive performance,” but rather “defective performance.” Partial or excessive performance may amount to defective performance when the deficiency or excess affects the usability or the expected benefit of the product—in other words, when it affects its quality. A consumer who should not use the medicine in the wrong dosage may assert against the pharmacist the optional remedies under Article 11 of the LPC, insofar as they are compatible with the nature of the pharmaceutical profession.

The sale of counterfeit or falsified medicine constitutes a violation of the primary performance obligation and thus may be regarded as complete non-performance of the obligation. Accordingly, the sale of counterfeit or falsified medicines should be legally classified as “improper performance.” Where a pharmacist supplies expired medicine, they are liable under Article 112 of the TCO for breach of contractual obligations. Since expired medicine qualifies as a “defective product,” the provisions on defective performance also apply. Thus, even in the absence of actual damage, the consumer may invoke the optional remedies under Article 11 of the LPC, insofar as they are compatible with the pharmaceutical profession. These include the rights to rescind the contract, to demand replacement with a non-defective product, and to claim damages.

Medicines are subject to special storage requirements. The pharmacist must store medicines under appropriate conditions and take all necessary precautions. If a pharmacist supplies a medicine that has deteriorated due to failure to comply with these requirements, they are liable for any resulting damage. This obligation is explicitly regulated in Article 20/7 of the Regulation on Pharmacists and Pharmacies. Failure to comply with storage and preservation requirements renders the pharmacist liable under the provisions on defective performance. A patient receiving a defective medicine may invoke the optional remedies under the LPC against the pharmacist. Additionally, these remedies may be asserted together with or independently of the TCO, as the pharmacist is also liable under Article 112 TCO for breach of contract.

Where the pharmacist personally prepares the medicine, they must act with due care and in strict compliance with the physician’s prescription. If the pharmacist identifies an error in the prescription, they must inform the patient and contact the physician. Under Article 25/2 of the Law on Pharmacists and Pharmacies No. 6197, if the pharmacist believes there is an error in the prescription, they must not prepare the medicine without first consulting the physician. If no error is found, the pharmacist must prepare the medicine “properly.” The contract for preparing a medicine personally, known as a magistral preparation, qualifies as a “contract for work.” Accordingly, liability for damage caused by the pharmacist’s defective preparation may be based either on the special provisions of contracts for work or sales, or on the general provisions governing improper performance. Furthermore, since the contract for magistral preparation qualifies as a consumer transaction under the LPC, the consumer receiving the defective medicine may assert the optional remedies under Article 11 of the LPC insofar as they are compatible with the pharmaceutical profession.

Giriş

Eczacı, mesleki faaliyetlerini yürüttüğü sırada pek çok kişi ile muhatap olur ve çeşitli hukuki ilişkilere girer. Bu ilişkiler zaman zaman eczacının hukuki sorumluluğuna yol açabilir. Eczacının hukuki sorumluluğu, eczacı-tüketici ilişkisinden, eczacı ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) arasında kurulan sözleşmeden, eczacı ile ecza deposu arasındaki ticari ilişkiden ya da eczacı ile eczacı teknisyeni arasındaki iş ilişkisinden doğabilir¹. Bununla birlikte eczacı en çok da tüketicilerle muhatap olur.

Eczaneler, ilaç satışı bakımından tekel yetkisine sahiptir². 14.05.1928 tarih ve 1262 Sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu'nun (İTMK) 1/2, 18.12.1953 tarih ve 6197 Sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 28/1 ve 12.04.2014 tarih ve 28970 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 19569 Sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'in 42/1 hükümleri gereği ilaçlar sadece eczanelerde satılabilir. İnsan sağlığını doğrudan etkileyen ilaçların satışı hususunda eczanelerin imtiyazlı işletme niteliği taşıması, bu ürünlerin doğru ve güvenli kullanılmalarının önemini artırır. Nitekim endikasyona uygun olmayan, yanlış dozda, bozuk, son kullanma tarihi geçmiş, sahte ya da taklit ilaç kullanılması, ilacı eczacının hazırladığı durumda ilacın hazırlanmasında hatalı davranılması gibi sebepler ilaç kullanan kişilerin çeşitli zararlara maruz kalmasına sebep olabilir. İlaç seçimi ve kullanılmasından doğacak zararların önlenmesinde eczacının rolü büyüktür. Eczacının üzerine düşen yükümlülükleri ihlal etmesi sebebiyle ortaya çıkan zararlar karşısında sorumlu olacağına kuşku yoktur.

Eczacının hukuki sorumluluğundan bahsedilebilmesinin ön koşulu sorumluluğun öznesi olan bir eczacının bulunmasıdır. Buna göre, Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 2. ve 4. maddelerinde düzenlenen eczacı olmanın olumlu ve olumsuz şartlarının sağlanması gerekir. Hukuka aykırı olarak sebep olduğu zararı karşılamak için eczacının tazminat ödemekle yükümlü olması, "eczacının hukuki sorumluluğu" veya "eczacının tazminat sorumluluğu" olarak ifade edilebilir³. Eczacının hukuki sorumluluğunu düzenleyen özel bir kanunun olmaması, eczacının sorumluluğunun tabi olduğu kuralların incelenmesini gerekli kılar. Eczacı ile eczaneden ilaç alan kişi arasındaki sözleşmenin "tüketici sözleşmesi" olarak kabulü halinde; 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (6502 Sayılı TKHK) hükümlerinin, özel nitelikleri gereği,

¹ İbrahim Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku* (Bursa: Dora Yayıncılık, 2022), 33-34; İbrahim Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", *Tıp Hukuku Dergisi* 18 (2020), 537.

² Hakan Hakeri, *İlaç Hukuku* (Ankara: Astana Yayınları, 2018), 53; Hakan Hakeri, "Eczacıların Yasal Sorumluluğu", *IV. Sağlık Hakkı ve Sağlık Hukuku Sempozyumu*, ed. Nilgün Sarp-Cahid Doğan (Ankara: Adalet Yayınevi, 2012), 97; Hakan Hakeri, "İlaç Üretimi ve Uygulanması Sırasındaki Hatalardan Ötürü İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Sorumluluğu", *İlaç ve Tıp Alanında Ceza Hukuku, Etik ve Tıbbi Sorunlar Sempozyumu*, ed. Yener Ünver-Ali Kemal Yıldız-Onur Özcan (İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2008), 153-154; Yakup Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", *Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi* 1/1 (2014), 34; Fevzi Topsoy, "Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü", *Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi* 1/1 (2014), 66; Murat Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7/3-4 (2012), 3; Yıldız Abik, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", *I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Tıp Hukuku Kongresi*, ed. Hakan Hakeri-Cahid Doğan (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016), 317; Serdar Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 181; Cahid Doğan, "Eczacı Uygulamalarında Aydınlatılmış Rıza (Paylaşım Kararı Verme)", *Tıp Hukuku Dergisi* 6/11 (2017), 178; Burcu G. Özcan Büyüktanır-Dila Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Ayıplı İfadan Sorumluluğu", *Ankara Barosu Dergisi* 4 (2016), 213; Oğuzhan Ertekin, "Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişkinin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi", *Medeni Hukuk Dergisi* 1/2 (2024), 242; İsmail Hakkı Şentürk, *Eczacının Hukuki Açısından Sorumluluğu* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1997), 20-21; Mert Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu* (Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 94; Berna Özpınar Gümrükçüoğlu-Pınar Aksoy Gülaslan, *İlaça Erişim Hakkı ve Erişimin Hukuki Yolları* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024), 63.

³ Hukuki sorumluluk kavramı hakkında bkz. Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Legem Yayınevi, 2024), 85 vd.; Turgut Akıntürk-Derya Ateş, *Borçlar Hukuku* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2020), 85; Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2021), 31; O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. II* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 47; Mustafa Ünlütepe, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 137; Murat Doğan vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024), 87; Abik, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 315; Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 33; Arif Kalkan, *Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 140.

taraflar arasındaki ilişkiye öncelikli olarak uygulanması gerekir⁴. Bu sebeple öncelikle eczacı ile eczaneden ilaç alan kişi arasındaki hukuki ilişki belirlenmeli ardından eczacının hukuki sorumluluğuna sebep olan durumlar incelenerek eczacının sorumluluğu tespit edilmelidir.

I. Temel Kavramlar

A. İlaç kavramı

Eczacılık mevzuatında ilaç anlamına gelen pek çok farklı kavram kullanılır. İlaç konu alan temel kanun olan İTMK m. 1/1’de, *“kodekste muharrer şekil ve formül haricinde ve fenni kaidelere muvafık muayyen ve sabit şekilde yapılacak amilinin ismiyle veya hususi bir nam altında ticarete çıkarılan tababette müstamel her nevi basit ve mürekkep devai tertiplere ispençiyari veya tıbbi müstahzarlar ismi verilir.”* denilmiştir. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik’in 4/1-l hükmünde ise *“İlaç, hastalığı teşhis ve/veya tedavi etmek veya önlemek ya da bir fizyolojik fonksiyonu düzeltmek, düzenlemek veya değiştirmek amacıyla insana ve hayvana uygulanan doğal veya sentetik kaynaklı etkin madde veya maddeler kombinasyonunu”* şeklindeki düzenleme ile ilaç tanımlanmıştır. Anılan hükümde hayvanlara yönelik ilaçları da kapsayan bir tanım yapılmıştır. Buna karşılık Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun’un 28/1 hükmünde, *“Beşerî ilaçlar, ... münhasıran eczanede satılır.”* denilerek “beşeri ilaç” kavramı tercih edilmiştir. İlaç kavramı sadece insanlar için kullanılan ürünlerden ibaret değildir. Hayvanların ya da bitkilerin iyileştirilmesi ve korunması için kullanılan ürünler de ilaç kavramının kapsamındadır⁵. Bununla birlikte sadece insanlar için kullanılan ilaçlar çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

İnsanlara yönelik ilaçlar için mevzuatta genellikle “beşeri tıbbi ürün” kavramı kullanılmıştır⁶. Örneğin, Beşeri Tıbbi Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik’in 4/n hükmünde, *“Beşeri tıbbi ürün (ilaç): 1) İnsanlardaki hastalığı tedavi edici veya önleyici özelliklere sahip olarak sunulan veya, 2) Farmakolojik, immünolojik veya metabolik etki göstererek fizyolojik fonksiyonları düzeltmek, iyileştirmek, değiştirmek veya tıbbi teşhis amacıyla insanlarda kullanılan veya insana uygulanan, madde veya maddeler kombinasyonunu”* şeklindeki açıklamayla beşeri tıbbi ürün tanımlanmıştır.

Doktrinde de ilaç kavramının tanımında bir uzlaşma bulunmamaktadır⁷. İlaç kavramını belirlemek için ilaç sayılabilmek için gerekli şartlar tespit edilmelidir. Bir madde ilaç niteliği taşıyabilmek için teşhis, tedavi ya da önleme gibi tıbbi bir amaç taşımalı, kimyasal veya biyolojik bir işlemde geçirilmiş olmalı ve insana yönelik olmalıdır⁸. Ayrıca maddenin hangi halde olduğu, nerede üretildiği, ruhsat almış olup

⁴ Cevdet Yavuz vd., *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2024), 74; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 104; Mehmet Doğan, “Eczacıların Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler Bakımından Hukuki Sorumluluğu”, *IV. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi Kitabı*, ed. İbrahim Subaşı-Fulya İlçin Gönenç-Nur Zeliha Kaman (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 362.

⁵ Yener Ünver, “Sahte, Taklit İlaç ile Kullanım Süresi Dolmuş İlaçların Satışı ve Kullandırılması”, *II. Sağlık Hukuku Kurultayı* (Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2008), 389. İlaçlar farmasötik, zirai ve veteriner olmak üzere üç grupta incelenebilir. Bkz. Mevci Ergün, *İlaç ve Korunması* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 130.

⁶ Beşeri tıbbi ürün kavramı hakkında yapılan tanımlar için bkz. Beşeri Tıbbi Ürünler İmalathaneleri Yönetmeliği m. 4/b, Beşeri Tıbbi Ürünlerin Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik m. 4/b, Ecza Ticarethaneleri ve Ecza Ticarethanelerinde Bulundurulanan Ürünler Hakkında Yönetmelik m. 4/c, Beşeri Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği m. 4/b, Beşeri Tıbbi Ürünlerin Ambalaj Bilgileri, Kullanma Talimatı ve Takibi Yönetmeliği m. 4/b, Beşeri Tıbbi Ürünlerin Sınıflandırılmasına Dair Yönetmelik m. 4/b, Beşeri Tıbbi Ürünlerin Piyasa Kontrolü Yönetmeliği m. 4/a, Beşeri Tıbbi Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik m. 4/n, Ruhsatlı Beşeri Tıbbi Ürünlerdeki Varyasyonlara Dair Yönetmelik m. 4/c.

⁷ Doktrinde yapılan ilaç tanımları için bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 29; Mehmet Akçaal, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu”, *Ankara Barosu Dergisi* 3 (2012), 272; İlker Kızılkaya, “Orijinal İlaç Nedir, Orijinal İlaçların Hukuki Durumu ve Fikri Mülkiyet Hakları”, *Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu* (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi, 2011), 165; Saadet Kızıltepe, *İlaç Üretiminden ve Kullanımından Doğan Tazminat ve Ceza Sorumluluğu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 25.

⁸ Hakeri, *İlaç Hukuku*, 29; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 43; Doğan, “Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler”, 349; Ertekin, “Eczacı-Tüketici İlişkinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi”, 243.

olmaması, eczaneden alınıp alınmadığı gibi hususlar, maddenin ilaç niteliğini etkilemez⁹. Yine ilacı oluşturan madde ya da maddeler bileşimi, tablet, damla, şurup, enjeksiyon ya da başka bir formda piyasaya çıkarılabilir. Dolayısıyla sunum biçimi bir bileşimin ilaç niteliği bakımından önemli değildir¹⁰.

B. Eczacı kavramı

Eczacı, insan sağlığı ile ilgili olarak hekim tarafından önerilen ilaçların hazırlanması, sunulması, ilaç etkilerinin izlenmesi, hastanın bilgilendirilmesi gibi konularda hizmet sunan sağlık çalışanıdır¹¹. İlacın üretilmesinden hastaya sunulmasına kadar geçen süreçte bilgi donanımına sahip olan kişidir¹². Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'in 4/c hükmüne göre, eczacı, *"Eczacılık fakültesi veya Eczacılık Mektebi'nden mezun olmuş ya da Kanuna göre yabancı okullardaki eğitiminin yeterliliğini ispat ve tescil ettirmiş, eczacılık faaliyetlerini yürütmeye yetkili sağlık meslek mensubunu"* ifade eder.

Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 2. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde eczacılık yapabilmek için; *"Türk vatandaşı olmak; Türkiye Eczacı Mektep veya fakültelerinden diplomalı olmak veya yabancı memleketlerdeki eczacı mektep veya fakültelerinden diplomalı olup da 3 üncü madde gereğince ilmi hüviyetini ispat etmiş veya imtihanı kazanmış olmak; Diplomaları Sağlık ve Sosyal Yardım Vekaletince tescil edilmiş olmak; Bu kanunun 4 üncü maddesinde yazılı hallerden biri bulunmamak"* şartları bulunmalıdır¹³. Sayılan şartlardan birinin eksikliği durumunda eczacılık yapılamaz. Ayrıca hükümde düzenlendiği gibi belirli suçlar sebebiyle hapis cezasına mahkûm olmak, eczacılık faaliyetini yürütmeye engel bir hastalığı bulunmak gibi Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 4. maddesinde sayılan eczacılık yapmaya engel olan durumlardan birinin bulunmaması gerekir¹⁴. Şartlara sahip olan eczacılar, serbest eczane işletebilir, kamuda, akademide veya ilaç endüstrisinde faaliyet yürütebilir¹⁵.

C. Eczane kavramı

İlaç anlamına gelen ve Arapça kökenli bir kelime olan "ecza", Farsça kökenli bir kelime olan "hane" ile birleşerek Türkçe'de "eczane" olarak kullanılmaya başlanmıştır¹⁶. Eczanede ilaç üretimi ve sunumu gibi eczacılık faaliyetleri yürütülür. Hastanın ilaç edinebileceği tek yer olan eczaneler, toplum sağlığının korunması ve önleyici tıp açısından önemli sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü ve kamu hizmeti sunulan işletmelerdir¹⁷. Eczaneler, serbest eczane ile hastane eczanesi olmak üzere iki sınıfta incelenebilir.

⁹ Uğur Aşkın, "İlaç Üreticisinin Cezai Sorumluluğu", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 57 (2024), 119; Aysun Altunkaş, "Kişilerin Hayatını ve Sağlığını Tehlikeye Sokacak Biçimde İlaç Yapma veya Satma Suçu (TCK m. 187)", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19/2 (2013), 836.

¹⁰ Özge Yücel, "Hekimin, Özel Sağlık Kuruluşlarının, İlaç Üreticisi ve Eczacının Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluğu", *Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları*, ed. Özge Yücel-Gürkan Sert (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 481.

¹¹ Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 111; Hasan Tahsin Gökcan, *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 154. Ayrıca bkz. Ergün, *İlaç ve Korunması*, 728.

¹² Doğan, "Aydınlatılmış Rıza", 175; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 182; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 728; Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 535.

¹³ Eczacılar da belirli bir uzmanlık ve deneyimin aranmasının isabetli olduğu yönünde bkz. Kübra Duraklı-Halil İbrahim İmamoğlu, "Eczacı-Hasta İlişkisi: Sağlık Sektöründe Güven, İletişim ve İşbirliği", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 5/1 (2023), 137; Mehmet Doğan, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 29/4 (2021), 3259; Cihan Alp, *Ayakta Tedavilerde Özel Sağlık Kuruluşunun, Eczacının ve İlaç Üreticisinin Sorumluluğu* (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 67.

¹⁴ Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 4. maddesi: "Aşağıda yazılı haller eczacılık yapmaya manidir: A) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkûm olmak. B) Başka memleketlerde sanatını icradan menedilmiş olup bu muamelenin haklı olduğu Cumhurbaşkanınca kabul edilmiş olmak; C) Sanatını yapmasına mani iyileşmez bir hastalığı bulunmak; Ç) Sanatını yapmasına mani olacak derecede iki gözünü rüyetten mahrum olmak."

¹⁵ Sevil Akpınar, *Hasta-Eczacı İlişkisi Algı Düzeyi ile Hastanın Eczaneye Güveni, Sadakati ve Memnuniyeti Arasındaki İlişki* (İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 6; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 26 vd.

¹⁶ Doğan, "Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları", 3261.

¹⁷ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 41.

Hastane eczanesi, kamu hastanesi ya da özel hastane eczanesi şeklinde ortaya çıkabilir. Buna göre, eczacılar, Sağlık Bakanlığı'na bağlı olan kamu hastanelerinde görev yapabilir¹⁸. Yine özel hastanelerde istihdam edilebilir¹⁹. Uygulamada çoğunlukla serbest eczacılık faaliyeti yürüttükleri görülmektedir²⁰.

Serbest eczacılık, idarenin verdiği izne (ruhsata) dayanılarak yürütülen birinci basamak sağlık hizmetidir²¹. Serbest eczanelerin açılması, nakli, devri ve kapanması gibi hususlar Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'te düzenlenmiştir. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'in 4/d hükmüne göre, eczane, *"Bir eczacının sahip ve mesul müdürlüğünde, Kanuna göre açılmış sağlık hizmeti sunan sağlık kuruluşu"* anlamına gelir. Ayrıca Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesinde, *"Eczane açmak ve işletmek ile ecza deposu mesul müdürlüğü yapmak için eczacı olmak şarttır. Serbest eczaneler ancak bir eczacının sahip ve mesul müdürlüğünde açılabilir."* denilmiştir²². Buna göre, yetkili makamca verilecek ruhsat ile eczane açılabilir²³. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 5. maddesinde de *"Serbest eczaneler, eczacılık yapma hakkını haiz bir eczacının sahip ve mesul müdürlüğünde yönetmelikte belirlenen belgelerle il sağlık müdürlüğünce düzenlenmiş ve valilikçe onaylanmış bir ruhsatname ile açılır..."* şeklinde düzenleme yapılmıştır²⁴. Dolayısıyla eczane açmak için hem eczacı olmak hem de usulüne uygun şekilde ruhsat almış olmak gerekir²⁵.

II. 6502 Sayılı TKHK Kapsamında Eczacı-Tüketici İlişkisi

A. Tüketici sözleşmesi kavramı

Tüketici sözleşmeleri, 6502 Sayılı TKHK kapsamına giren sözleşmelerdir. Anılan Kanun'un 3/1-l hükmünde, tüketici işlemi, *"Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekalet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dahil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem"* şeklinde tanımlanmıştır²⁶. Hükümde sözleşme ve hukuki işlem kavramlarının birlikte kullanılması dikkat çekicidir. Dolayısıyla tüketici işlemlerinin hem tek taraflı hem de iki taraflı hukuki işlemleri (sözleşmeleri) kapsadığı sonucuna varılabilir²⁷. Bununla birlikte tüketici işlemleri daha çok iki taraflı hukuki işlem şeklinde ortaya çıkar.

¹⁸ Akpınar, *Hasta-Eczacı İlişkisi*, 8; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 28.

¹⁹ 27.03.2002 tarihli ve 24708 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4854 Sayılı Özel Hastaneler Yönetmeliği'nin 27. maddesine göre, özel hastanelerde bir eczacı sorumluluğunda ruhsatlandırılmış bir eczane bulunmak zorundadır. Ayrıca 05.06.1933 tarihli ve 2419 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2219 Sayılı Hususi Hastaneler Kanunu'nun 15. maddesine göre, yatak sayısı elliden fazla olan hastanelerde bir eczane ile gereği kadar eczacı bulundurulur.

²⁰ Serbest eczacılık hakkında bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 55; Akpınar, *Hasta-Eczacı İlişkisi*, 8.

²¹ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 27. 10.02.2022 tarih ve 31746 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sağlık Hizmet Sunucularının Basamaklandırılmasına Dair Yönetmelik m. 5/2-k'ye göre, Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun kapsamında serbest faaliyet yürüten eczaneler birinci basamak sağlık hizmet sunucuları arasındadır.

²² Ayrıca bkz. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun m. 1/2: *"Eczane açmak ve işletmek ile ecza deposu mesul müdürlüğü yapmak için eczacı olmak şarttır. Eczacı; ilaç üretim tesisi, kozmetik imalathanesi, ilaç Ar-Ge merkezi gibi müesseseleri açabilir veya bu tür resmî ya da özel müesseselerde mesul müdürlük yapabilir."*

²³ Yahya Deryal, *"Eczanelerde Satılan İlaç ve İlaç Dışı Ürünlerin Ayıplı Olmasından Kaynaklanan Tüketici Hakları"*, *Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi* 1 (2014), 106; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 27.

²⁴ Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik m. 9/2'de ilk başvuru için gerekli belgeler sayılmıştır.

²⁵ Doğan, *"Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları"*, 3258.

²⁶ Tüketici sözleşmesi kavramı hakkında bkz. Çağlar Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 66 vd.; Murat Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), 58 vd.; İ. Yılmaz Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri* (Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2022), 5.

²⁷ Tek taraflı hukuki işlemlerin de tüketici işlemi niteliği taşıyabileceği yönünde bkz. Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 58; Ayşe Havutçu, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle Tüketici İşlemleri Bakımından Kanunun Kapsamı"*, *Terazi Hukuk Dergisi* 9 (2014), 15-16; Oya Şahin Mccarthy, *"Tüketici Sözleşmelerini Diğer Sözleşmelerden Ayıran Hususlar"*, *Tüketici Hukuku Davaları*, ed. Oya Şahin Mccarthy-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 75. Hukuki işlem kavramının yanında sözleşme kavramının kullanılmasına gerek olmadığı yönünde bkz. Mustafa Alper Gümüş, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 9.

6502 Sayılı Kanun'da yapılan tanımda, uygulamada tüketici işlemi niteliğinde tereddüt yaşanan eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekalet ve bankacılık gibi bazı sözleşmeler örnekleme yoluyla sayılmıştır²⁸. Bunun sebebi mülga 4077 Sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde Yargıtay'ın tüketici sözleşmelerine yönelik daraltıcı yorumudur²⁹. Söz konusu tanımla birlikte tüketici sözleşmelerinin kapsamı genişlemiştir³⁰.

Tüketici sözleşmelerinin konusu, ticari veya mesleki amaçlarla mal ya da hizmet arzıdır³¹. 6502 Sayılı TKHK m. 3/1-h'ye göre, *"Alışverişe konu olan, taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi mallar"* tüketici sözleşmelerinin konusu olabilir³². Buna göre, ilaç, *"taşınır eşya"* niteliği taşıdığı için, mal arzından bahsetmek gerekir³³.

B. Tüketici sözleşmesinin tarafları

Bir hukuki işlemin, tüketici sözleşmesi niteliği taşıması için taraflardan her ikisinin de kimliği önem arz eder. Dolayısıyla sözleşmenin bir tarafı tüketici, diğer tarafı ise ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden satıcı ya da sağlayıcı olmalıdır³⁴.

1. Eczaneden ilaç satın alan kişinin tüketici niteliği

Tüketici sözleşmesinin ortaya çıkması için hazır ya da eczacı tarafından hazırlanan ilacı satın alan kişinin, 6502 Sayılı TKHK anlamında tüketici olması gerekir. Anılan Kanun'un 3/k hükmünde tüketici, *"Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, eczaneden ilaç alan kişi, 6502 Sayılı TKHK anlamında tüketici niteliği taşır³⁵. Çünkü ticari veya mesleki olmayan amaç, tüketici işleminin konusundan anlaşılabilir. Nitekim hasta, hekim tarafından yazılan ilaçları reçeteli şekilde kendisi veya yakınları için satın aldığından, mesleki veya ticari bir amaç taşıdığı söylenemez³⁶. Ayrıca sosyal güvencesi olan hastaların ilaç ücretlerinin bir kısmının SGK tarafından karşılanması, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etme kıstasını etkilemez³⁷.

Tüketici sıfatı kazanmak için ilacın eczaneden bizzat edinilmesi şart değildir. Kendisi için değil de eşi ya da aile üyelerinden birisi için eczaneden ilaç satın alan kişi de tüketici sayılmalıdır³⁸. Sonuç olarak, başkası için ilaç satın alan kişiler de 6502 Sayılı TKHK kapsamında tüketiciye tanınan haklardan

²⁸ Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 63; Havutçu, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Konu Bakımından Uygulama Alanı", 16; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 221; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 66; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 5; Metin Ulusal, *Açıklamalı-İçtihatlı Tüketici Hukuku* (Ankara: Bilge Yayınevi, 2016), 54.

²⁹ 6502 Sayılı TKHK m. 86'ya göre, "23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Diğer mevzuatta Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır."

³⁰ Tüketici işlemi kavramının genişlemesine yönelik olarak doktrinde yapılan eleştiriler için bkz. Gümüş, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, 9 vd.; Rona Serozan, "Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemenin Eleştirisi", *Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi* 15/173-4 (1996), 596-597.

³¹ Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 7; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 244.

³² 6502 Sayılı TKHK m. 3/1-d'ye göre, "Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusunu" oluşturabilir. Ayrıca bkz. Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 70 vd.; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 8.

³³ Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 244.

³⁴ Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 70 vd.; Şahin McCarthy, "Tüketici Sözleşmelerini Diğer Sözleşmelerden Ayıran Hususlar", 71; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 5; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 245.

³⁵ Hakeri, *İlaç Hukuku*, 283; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 216; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 249 vd.

³⁶ Bu konuda bkz. Mehmet Akif Tutumlu, "Tüketici Uyuşmazlıkları Açısından Tüketici Kavramı ve Bu Kavramın Kapsadığı Kişiler", *Tüketici Hukuku Davaları*, ed. Oya Şahin McCarthy-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 50; Mehmet Akif Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 70.

³⁷ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 217; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 250-251.

³⁸ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 217; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 258. Ayrıca bkz. Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 60; Ulusal, *Tüketici Hukuku*, 52.

yararlanabilir. Nitekim tüketici çoğu zaman nihai kullanıcı olmakla birlikte bu zorunlu değildir³⁹. Yargıtay kararlarında da eczaneden tıbbi malzeme alan kişinin tüketici niteliğinde olduğu ve uyuşmazlığın çözümünde tüketici mahkemelerinin görevli olduğu vurgulanmıştır⁴⁰.

2. Eczacının satıcı niteliği

Tüketici sözleşmesinde tüketicinin karşısında bu işi meslek edinmiş satıcı veya sağlayıcı yer almalıdır⁴¹. 6502 Sayılı TKHK m. 3/i'ye göre satıcı, *"Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi"* ifade eder. Dolayısıyla tüketici ile eczacı arasındaki sözleşme, eczacının "satıcı" niteliğinde olması durumunda tüketici sözleşmesi olarak kabul edilebilir.

Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 23. maddesine göre, *"Zehirli ve müessir eczanın muhafazası ve müstehlike satışı bu husustaki kanun ve mevzuata göre yapılır."* Hükümde geçen "satış" kelimesi, eczacılığın ticari faaliyet niteline işaret eder. Ayrıca Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü'nün 2/2 hükmünde kullanılan *"eczacı... müşterileri ile ilişkilerinde"* ifadesinden kasıt ilaç satışısıdır⁴². Yine eczacılar, gelir elde etme-kazanç sağlama amacı taşır⁴³. Bu sebeple "tacir" sıfatına sahip olan eczacıların işlettikleri eczaneler "ticari işletme" niteliğindedir⁴⁴. Yargıtay tarafından verilen kararlarda da eczacının tacir niteliği taşıdığına dikkat çekilmiştir⁴⁵.

³⁹ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 217.

⁴⁰ Yargıtay HGK, 04.05.2005 tarihli, E. 2005/13-265, K. 2005/300, Yargıtay Karar Arama, (27.08.2025): "...Somut olayda, davacı tarafından davalıya tıbbi malzeme satımı söz konusudur. Buna göre, davacı eczacı 4822 Sayılı Kanun ile değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3/f maddesi anlamında "satıcı"; davalı ise, aynı Kanunun 3/e maddesindeki tanım uyarınca "tüketici" durumundadır. Anılan Kanun'un 23. maddesi, "Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır" hükmünü taşımaktadır. Bu hüküm, herhangi bir ayırım yapmaksızın, Kanun'un uygulanmasıyla ilgili olarak çıkabilecek tüm uyuşmazlıklara ilişkin davalara tüketici mahkemelerinde bakılmasını öngörmüştür..."; Yargıtay 13. HD., 29.06.2009 tarihli, E. 2009/3846, K. 2009/8881, Yargıtay Karar Arama, (27.08.2025): "...Somut uyuşmazlıkta davalı'nın (satıcı), davacı tarafa (alıcı) eczanesinde ilaç sattığı, taraflar arasındaki ilişkinin 4077 sayılı yasa kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır. 4077 sayılı yasanın 23. maddesi bu kanunun uygulanması ile ilgili her türlü ihtilafa tüketici mahkemelerinde bakılacağını öngörmüştür. Taraflar arasındaki uyuşmazlık Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında kaldığına göre davaya bakmaya Tüketici Mahkemesi görevlidir..."

⁴¹ Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 6; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 64; Yahya Deryal-Yakup Korkmaz, *Tüketici Hukuku* (Ankara: Adalet Yayınları, 2024), 84; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 279; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 46 vd.

⁴² Deryal, "Tüketici Hakları", 112.

⁴³ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 219; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 281.

⁴⁴ Hakeri, *İlaç Hukuku*, 53-54; Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 27-28; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 183; Deryal, "Tüketici Hakları", 106; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 218; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 729; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 856; Abik, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 315. Eczacının satıcı, eczanenin de ticari işletme niteliğinde olması, yürütülen hizmetin kamu hizmeti niteliği taşımasına mâni değildir. Bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 53; Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 27-28; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 219; Abik, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 314; Ertekin, "Eczacı-Tüketici İlişkinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi", 281; Doğan, "Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları", 3263; Doğan, "Tezgaüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler", 356; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 183; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 98; Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 546; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 730.

⁴⁵ Yargıtay 19. HD., 02.11.2015 tarihli, E. 2015/5655, K. 2015/13795, Yargıtay Karar Arama, (27.08.2025): "...Mahkemece; tarafların tacir olmasına göre, HMK 17.madde gereği yetki sözleşmesinin geçerli olduğu gerekçesiyle, davalının yetki itirazının kabulüne, ile dava dilekçesinin yetkisizlik nedeni ile reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Davalının yetki itirazı olmadan, davalı yanında fer'i müdahil olan Anadolu Bank A.Ş. vekilinin yetki itirazı üzerine, kamu düzeni ile de ilgili bir kesin yetki kuralının söz konusu olmadığı halde, yazılı şekilde yetkisizlik kararı verilmesi doğru olmamış, mahkeme kararının bu yönüyle bozulması gerekmiştir..."; Yargıtay 13. HD., 18.04.2012 tarihli, E. 2012/3314, K. 2012/10580, Yargıtay Karar Arama, (27.08.2025): "...Davalı kurumca davacı eczacı hakkında taraflar arasında akdedilen protokolün 3.1.3.3 ve 5.1.12 maddeleri gereğince toplam 20.000,00 TL ceza şart uygulanmıştır. Mahkemece idarenin zararı oluşmadığı gerekçesi ile ceza şarttan tenkis yapılmıştır. Davacının tacir olduğu uyuşmazlık konusu değildir. TTK.nun 24. maddesine göre BK.nun 161/son maddesi tacirler hakkında uygulanamaz. Bu nedenle davacı tacir ceza şarttan tenkis isteyemez ve hakim de TTK.nun 24. 2012/3314-10580 maddesi gereğince tenkis kararı veremez. Hal böyle olunca mahkemece davanın tümünden reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir..."; Yargıtay HGK, 15.10.2003 tarihli, E. 2003/599, K. 2003/599, Lexpera Bilgi Bankası, (26.10.2024): "...6197 Sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 19. maddesinde, eczacıların eczacılıktan başka ticaretle bizzat edemeyecekleri öngörülmek suretiyle, eczacıların tacir oldukları benimsenmiştir. Yargıtay uygulamasında da eczacılar T.T.K.nun 14/1. maddesi anlamında tacir olarak kabul edilmektedir..."

III. Eczacının Hukuki Sorumluluğunu Doğuran Nedenler

A. Eczacının yanlış ilaç satışından doğan hukuki sorumluluğu

Eczacının reçeteli ilaç satışında en önemli yükümlülüklerinden olan reçeteye uygun ilaç verme yükümlülüğü mevzuatta düzenlenmiştir. Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü'nün 5. maddesine göre, *"Eczacı, hekimin iznini almadan yazılan ilaçtan başkasını veremez ve hekimin isteği dışında hastaya veya hastanın yakınlarına tavsiyede bulunmaz."* Dolayısıyla eczacının, hekimin yazdığı reçeteye aynen uyma yükümlülüğü vardır⁴⁶. Başka bir anlatımla, eczacının, reçetede yazılı ilaçtan başka bir ilaç verme yetkisi bulunmamaktadır. Eczacı, hastaya doğru ilacı sunma hususunda yüksek derecede özen göstermek zorundadır⁴⁷.

Eczacının reçetede yazılı ilaçtan farklı bir ilaç vermesinden doğan sorumluluğu, kural olarak sözleşmeye dayanan bir sorumluluktur⁴⁸. Alacaklı (hasta veya hasta yakını), reçete edilmiş ilaçtan başka bir ilacı kabul etmek zorunda değildir⁴⁹. Dolayısıyla eczacı, hekimin yazdığı ilaçtan farklı bir ilacı hastaya verirse ifa yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılmaz⁵⁰. Bu durumda, borcun konusu olan edimden başka bir edim teslim edildiği için "aliud ifa" (yanlış ifa) ortaya çıkar⁵¹.

⁴⁶ Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", 4; Hakeri, "İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Sorumluluğu", 154; Abik, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 319; Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 36; Topsoy, "Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü", 62; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 184; Mehmet Demir, "İlaç Kullanımı Sonucunda Doğan Zararlardan İlaç Üreticisinin, Eczacının ve Hekimin Sorumluluğu", *II. Sağlık Hukuku Kurultayı* (Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2008), 347; Yücel, "Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk", 480; Gökcan, *Hukuki ve Cezaî Sorumluluk*, 872; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 739; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 116-117; Yağmur Ünsal Karaşen-Yaren Kuru, "Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu", *İstanbul Barosu Dergisi* 97/6 (2023), 125; Şentürk, *Eczacının Hukuki Açısından Sorumluluğu*, 83; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 93; Rana Nur Sidim, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 31.

⁴⁷ Hakeri, "Eczacıların Yasal Sorumluluğu", 100; Hakeri, "İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Sorumluluğu", 154. Ayrıca bkz. Bursa BAM, 8. HD., 21.09.2018 tarihli, E. 2018/355, K. 2018/981, Lexpera Bilgi Bankası, (24.10.2024): "...Diğer davalı F3 İlaç Firması yönünden ise; ilacın her ne kadar ismi ve kutusu birbirine benzemekte ise de diploma sahibi yüksek özen borcu olan eczanede satılması ve yanlış ilaç verilmesinde ilaç firmasının kusuru ve eylemle, uygun illiyet bağı olmaması nedeniyle sorumluluğunun olmadığı yönündeki mahkeme kararı doğrudur..."; Yargıtay 13. HD., 19.03.2014 tarihli, E. 2014/746, K. 2014/7831, Yargıtay Karar Arama, (27.08.2025): "...M'nin 45 günlük bebek iken muayene sonucu doktor tarafından kabızlık teşhisi ile yazılan ilacın yerine davalılar tarafından alerji ilacının verildiği dosya kapsamı ile sabittir. Davalı G.. T.'in taksirle yaralama suçundan ceza mahkumiyeti aldığı da anlaşılmaktadır. Takdir edilecek manevi tazminat, zarara uğrayanda manevi huzuru gerçekleştirecek tatmin duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olmalı, ne var ki mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanması amaç edinilmediğinden zenginleşme aracı da olmamalıdır. Dava konusu olayın gelişimi, 45 günlük bebekte görülen ani değişimin anne ve babada bırakacağı olumsuz tesirler ve yukarıda belirtilen ilkeler gözetildiğinde, mahkemece hükmedilen manevi tazminat miktarının çok az olduğunun kabulü gerekir. O halde, yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda takdir edilecek daha makul bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken, mahkemece 100.00'er TL manevi tazminatın tahsiline karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir..."; Almanya'da gerçekleşen olayda ise eczacı, hekimin yazdığı hamileliği önleyici ilacı vermesi gerekirken hata sonucu mide ilacı vermiştir. İlacı kullanan kadın hamile kalmıştır. Eczacıya açılan dava sonucunda mahkeme, çocuğun 18 yaşına kadar olan bakım masraflarını eczacının karşılamasına karar vermiştir. Karar için bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 291; Hakeri, "Eczacıların Yasal Sorumluluğu", 100.

⁴⁸ Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", 5; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 96.

⁴⁹ Sözleşmede öngörülen borcun bireysel özellikleriyle (ferden) belirlenmiş bir borç olması halinde alacaklı sadece borçlu bulunan şeyi kabul etmek zorundadır. Aynı değerdeki veya benzer bir şeyi kabul etme zorunluluğu bulunmaz. Borcun, çeşidiyle (nev'en) belli bir borç olması halinde ise alacaklı, çeşidiyle belli şeyden, borçlu bulunan miktarı kabule zorludur. Bkz. Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 100.

⁵⁰ Hakeri, *İlaç Hukuku*, 291; Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 36.

⁵¹ Aliud ifa, sözleşme ile belirlenmiş olan şey yerine başka ya da yanlış malın teslim edilmesidir. Bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 1041; Aydın Zevkililer-K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 125; Tamer İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014), 1052; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 143; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 135; Murat Aydoğdu, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15/2 (2013), 45; Deryal-Korkmaz, *Tüketici Hukuku*, 113; Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 36; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 227; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 70; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 765. Örneğin, hekimin, kanser hastasına "kemoterapi" ilacı yazmasına rağmen eczacının bu ilaç yerine başka bir ilaç vermesi, aliud ifa niteliği taşır. Bkz. Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 36; Abik, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 319. Eczacı için reçetesiz olarak satılabilen ilaç ya da ilaç dışı ürünler bakımından da aliud ifa söz konusu olabilir. Buna göre, hastanın doğrudan ilacın adını söylemesine rağmen eczacının hastanın istediğinden farklı bir ürün teslim etmesi halinde aliud ifanın varlığı kabul edilmelidir. Örneğin, eczacıdan göz makyaj temizleyicisi istenmesine rağmen yüz

Eczacının reçetede yazılı ilaç yerine “jenerik (eşdeğer) ilaç” vermesi halinde, aliud ifadan bahsedilip bahsedilemeyeceği hususunda doktrinde çeşitli görüşlerin savunulduğu görülmektedir⁵². Örneğin, aynı etken maddelere sahip olan “ibufen” yerine “pedifen” şurubunun verilmesi ile gerçekleşen ifanın, aliud ifa teşkil edip etmediği sorusunun cevabı bulunmalıdır.

Doğan’a göre, reçetede yazılı ilaca eşdeğer olmayan, somut durumda hastalığı iyileştirmeye yönelik özellik taşımayan ilacın verilmesi, eczacının reçetede yazılı ilaçtan farklı bir ilaç verdiği anlamına gelir⁵³.

Korkmaz’a göre, jenerik ilaçlar, biyoyararlanım ve biyoeşdeğerlilikleri kanıtlanmış ilaçlar oldukları için eczacının, hekimin reçetede yazdığı ilaç yerine jenerik ilaç vermesi aliud ifa niteliği taşımaz. Ayrıca yazara göre, eczacının jenerik ilaç vermesi durumunda Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü’nün 5. maddesi ihlal edilmiş olmaz⁵⁴.

Özcan Büyüktanır ve Okyar Karaosmanoğlu ise jenerik ilaç verilmesine hastanın rızasının olması durumunda, ifa yerine edimin ortaya çıkacağını ve gerçekleşen ifanın sözleşmeye uygun sayılacağını belirtmektedir. Yazar, hastanın rızası olmaksızın jenerik ilaç verilmesi halinde ise aliud ifanın değil; gereği gibi ifa etmemenin söz konusu olacağını eklemektedir⁵⁵.

Ankara’ya göre, jenerik ilaç verilmesi aliud ifa niteliği taşımaz. Yazar, jenerik ilacın eşdeğer olduğunu ve Sağlık Bakanlığı onayı ile ruhsatlandırıldığını vurgulamaktadır. Sağlık Bakanlığı’nın yayınladığı Genelge ile eczacının jenerik ilaç verme yetkisinin hukuken tanındığını, bu durumun tedavi planını değiştirme anlamına gelmediğini ve bu hususta eczacılar üzerinde mobbing uygulamak isteyen hekimlerin cezalandırılacağını ilgili Genelge’de açıkça düzenlendiğini belirtmektedir⁵⁶. Ayrıca yazar, aynı etken maddeyi içerseler bile bir ilacın farklı formlarının (damla, krem, pomad vs.), jenerik ilaç niteliği taşıması sebebiyle reçetede yazılı ilacın farklı formunun verilmesinin aliud ifa niteliği taşıdığını belirtmektedir⁵⁷.

makyaj temizleyicisi verilmesi, aliud ifaya örnek olarak gösterilebilir. Bkz. Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 143. Tüketici, eczacıya alerjisi olduğunu söylemesine rağmen eczacı tüketicinin kullanmaması gereken ilacı verirse bu sebeple ortaya çıkan zarardan sorumlu olur. Bkz. Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 8; Hakeri, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, 103; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 39; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 105-106. Bağırsaklarında sorun olduğunu söyleyerek bağırsak düzenleyici ilaç talep eden tüketiciye eczacının bağırsaklık güçlendirici ilaç vermesi durumunda hastanın uğrayacağı zarardan eczacı sorumludur. Bkz. Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 84.

⁵² Jenerik ilaç, orijinal ilaca ilişkin patent süresi sona erdikten sonra piyasaya çıkarılabilen, orijinal ilaçla aynı etken maddeyi, aynı miktarda ve aynı farmasötik şekilde içeren ve hasta üzerinde aynı tedaviyi sağlayabilen ilaçtır. Bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 37; Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 197; Cahid Doğan, “Orijinal, Jenerik, Sahte ve Taklit İlaçlar”, *II. Sağlık Hukuku Sempozyumu*, ed. Nilgün Sert (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), 221; Yasemin Durak, “Eczacıların Jenerik İlaç Verme Hakkı”, *Tıp Hukuku Dergisi* 23 (2023), 83; Ünver, “Sahte, Taklit İlaç İle Kullanım Süresi Dolmuş İlaçların Satışı ve Kullanılması”, 389; Kanazık, “Orijinal İlaç Nedir, Orijinal İlaçların Hukuki Durumu ve Fikri Mülkiyet Hakları”, 167; Tekin Memiş, “Jenerik İlaçların Hukuki Durumu”, *Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu*, ed. Pervin Somer-İpek Sevdâ Söğüt (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011), 175-176; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 47-48; A. Kürşat Ersöz, *İlaç Hukuku Bağlamında İdarenin Sorumluluğu* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 34; İsa Döner, “İlaç Sahtekarlığı Suçları”, *I. Sağlık Hukuku Sempozyumu İlaç Hukuku*, ed. Murat Şen-Ahmet Başözen (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2009), 363; Demir, “İlaç Kullanımı Sonucunda Doğan Zararlardan Sorumluluk”, 340; Barış Kaya, *Eşdeğer İlaçların Piyasaya Girişinde Patent ve Veri İmtiyazı Haklarından Kaynaklanan Engeller* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 33-34; Aşkın, “İlaç Üreticisinin Cezai Sorumluluğu”, 119; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 10; Altunkaş, “İlaç Yapma veya Satma Suçu”, 837 vd.; Emre Gültekin, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 24; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 33; Bahadır Bağcı, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 16; Özpınar Gümrükçüoğlu-Aksoy Gülaslan, *İlaç Erişim Hakkı*, 63; Sidim, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 4.

⁵³ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4.

⁵⁴ Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 36.

⁵⁵ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 227.

⁵⁶ Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan, 18.06.2009 tarihli ve 430181 Sayılı Eşdeğer İlaç Kullanımına Ait Genelge’ye göre, jenerik ilaç verilmesini engelleyen hekimler uyarılacak ve ısrar edenlere ise kanuni işlem yapılacaktır. Bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 39. Anılan Genelge hakkında eleştiri için bkz. Durak, “Eczacıların Jenerik İlaç Verme Hakkı”, 80-81.

⁵⁷ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 70-71.

Eczacının jenerik ilaç verme yetkisi konusunda doktrinde çeşitli görüşler savunulmaktadır⁵⁸. Kanaatimizce, eczacı, hekimin ya da hastanın rızası dahilinde ve aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmek suretiyle jenerik ilaç verebilir. Ancak hasta, rızası hilafına jenerik ilaç almaya zorlanmamalıdır. Dolayısıyla, orijinal ilaca biyoeşdeğer olduğu için eczacı tarafından jenerik ilaç verilmesi, aliud ifa olarak nitelendirilmemelidir.

Kararlaştırıldan farklı malın teslim edilmesi durumunda yapılan sözleşme ile amaçlanan sonuca ulaşılamaz⁵⁹. Bu bakımdan aliud ile ayıplı ifa kavramları birbirlerine benzetilse de aynı anlama gelmez. Satın alınan mal yerine başka bir malın teslim edilmesi halinde aliud ifa ortaya çıktığı için ayıplı ifaya ilişkin hükümler uygulanmamalıdır⁶⁰. Özel, aliud ifa halinde doğrudan TBK m. 112. vd. hükümlerine başvurulması gerektiğini belirtmektedir⁶¹. Özcan Büyüktanır ve Okyar Karaosmanoğlu, aliud ifa halinde borcun kötü ifasına dair sonuçların uygulanması gerektiğini ifade etmektedir⁶². Korkmaz ise eczaneden alınan ilaç ya da ilaç dışı ürünlerde aliud ifanın ortaya çıktığı durumlarda, “ifa etmeme” durumunun olduğu görüşündedir⁶³.

Kanaatimizce, aliud ifa halinde borcun “hiç ifa edilmediği” sonucuna varılmalıdır. Sözleşmede kararlaştırılan şeyin teslim edilmesi, asli edimdir. Buna göre, aliud ifa, asli edim yükümlülüğüne aykırılık niteliği taşır⁶⁴. Dolayısıyla borcun vadesi geçmiş ve sözleşmede kararlaştırılan asıl şey teslim edilmemiş ise, TBK m. 112’ye göre tazminat istenebilir. Nitekim eczacının reçetede yazılı ilaçtan farklı bir ilaç vermesinden doğan sorumluluğu, hasta veya hasta yakını ile aralarında kurulan tüketici işlemine havi satış sözleşmesine dayanır⁶⁵.

Sözleşme sorumluluğu, borçlunun taraf olarak yer aldığı borç ilişkisinde sözleşmeye aykırı hareket edip alacaklıya vermiş olduğu zararı tazmin etmekle yükümlü olmasıdır⁶⁶. Sözleşmenin ihlali sebebiyle

⁵⁸ Bu görüşler için bkz. Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 197 vd.; Durak, “Eczacıların Jenerik İlaç Verme Hakkı”, 86-87; Topsoy, “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”, 65; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 54 vd.; Yücel, “Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk”, 480.

⁵⁹ İnal, *Tüketici Hukuku*, 1052.

⁶⁰ Emre Cumaloğlu, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları”, *Terazi Hukuk Dergisi* 9 (2014), 23; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 227; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 143; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 765. 6502 Sayılı Kanun’un ayıptan sorumluluğa ilişkin düzenlemelerinde, 1999/44/AT sayılı Tüketim Mallarının Satımı ve Bunlara İlişkin Garantilerin Belirli Yönlerine İlişkin Direktifteki sistemin benimsenmesi ve buna uygun olarak eksik ya da aliud ifanın ayıplı ifa sayılması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 133-136.

⁶¹ Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 143.

⁶² Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 227.

⁶³ Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 36.

⁶⁴ Ayıplı ifa yan edim yükümlülüğüne aykırılık anlamına gelir. Yan edim yükümlülüğü, neyin ifa edilmesi gerektiğini değil, neyin nasıl ifa edilmesi gerektiğini gösterir. Bkz. İnal, *Tüketici Hukuku*, 1053.

⁶⁵ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 5; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 96. Eczaneden reçetede yazılı ilacın alınması halinde eczacı ile alıcı arasında satış sözleşmesi ortaya çıkar. Bkz. Hakeri, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, 97-98; Abık, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 317; Pervin Somer, “İlaç Üretiminde ve Kullanımında İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”, *I. Ulusal Sağlık Hukuku Klinik Araştırmalar ve İlaç Hukuku Sempozyumu* (İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2013), 181; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 37; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 35; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 222; Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 182; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 191; Ertekin, “Eczacı-Tüketici İlişkinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi”, 246; Ünsal Karaşen-Kuru, “Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu”, 123; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 190; Hasan Fehim Üçışık, *Eczacılık Hukuku* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2023), 295; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 886.

⁶⁶ Buna borca aykırılık da denilir. Bkz. Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2024), 813; Akıntürk-Ateş, *Borçlar Hukuku*, 85-86; Nomer, *Genel Hükümler*, 375; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 244; İhsan Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Gazi Kitabevi, 2019), 219 vd. Sözleşmeden doğan talep haklarının tabi olduğu zamanasımı süresi, TBK m. 146 gereği kural olarak on yıldır. Bkz. Akıntürk-Ateş, *Borçlar Hukuku*, 197; Safa Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014), 429 vd.; Nomer, *Genel Hükümler*, 482; Murat Aydoğdu-Serdar Nart, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 313; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 335; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 308; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 258; Yücel, “Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk”, 488. TBK m. 147’de bazı sözleşmelerden doğan talep hakları bakımından 5 yıllık zamanasımı süresi düzenlenmiştir. Bkz. M. Kemal Oğuzman-M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 631 vd.; Akıntürk-Ateş, *Borçlar Hukuku*, 197; Reisoğlu, *Genel Hükümler*, 430; Nomer, *Genel Hükümler*, 484 vd.; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 309; Aydoğdu-Nart, *Genel Hükümler*, 313; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 335; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 258.

eczacının hukuki sorumluluğunun doğması için bazı şartlar bulunmalıdır. Öncelikle bir zarar doğmuş olmalıdır⁶⁷. Söz konusu zarar, hastanın hiç iyileşememesi, iyileşme sürecinin uzaması, verilen ilacın sağlığı bozucu etki göstermesi, yeni tedavinin gerekmesi gibi durumlar şeklinde ortaya çıkabilir⁶⁸.

Sorumluluğun doğması için ilacın yanlış verilmesinde eczacının kusuru bulunmalıdır⁶⁹. Eczacının kusuru “kast” ya da “ihmal” şeklinde ortaya çıkabilir⁷⁰. Eczacının kast veya ihmal şeklindeki kusuru, TBK m. 51/1 gereği, tazminat miktarını belirler⁷¹. Eczacı, reçetede belirtilen ilacın elinde bulunmaması, bir başkasının talebi veya kişisel husumeti nedeniyle hastaya zarar vermek amacıyla farklı ilaç verirse, eczacının kasıtlı hareket ettiğinden söz edilir. Benzer şekilde, eczacının haksız kazanç elde etmek amacıyla reçetede yazılı pahalı ilaç yerine hasta veya hasta yakınına daha ucuz ilaç vermesi de kast derecesinde kusur olarak değerlendirilir⁷².

Eczacı, dikkat ve özen yükümlülüklerine uymadığı için reçetede yazılı ilaçtan farklı bir ilaç vermiş olabilir. Bu ihtimalde ise eczacının “ihmal” söz konusu olur⁷³. Uygulamada, eczacının ihmal sonucu reçetede yazılı ilaçtan farklı ilaç verdiği durumlarla karşılaşmak daha muhtemeldir⁷⁴. Örneğin, reçete okuduğu sırada dikkatsiz davranarak ilaç isimlerini benzerlik sebebiyle karıştırmaması sonucu farklı ilaç veren eczacının ihmalinden bahsetmek gerekir⁷⁵. İçeriğindeki etken maddenin aynı olduğunu düşünerek reçetede yazılandan farklı ilaç vermesi halinde de eczacının ihmal ortaya çıkar⁷⁶.

Eczacının, reçete okuyamaması veya farklı nedenlerden ötürü tahmine dayalı ilaç vermesi halinde ihmal derecesinde kusuru ortaya çıkar⁷⁷. Fakat reçetenin okunmaması sebebiyle hekimin sorumlu tutulması mümkün değildir. Şüpheli durumda eczacı, hekim ile iletişime geçerek reçetede yazılanların doğruluğunu kontrol etmelidir⁷⁸. Aksi halde, kastı olmamasına rağmen üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmeyip hekime danışmadan tahminen ilaç vermiş olur. Bununla birlikte elektronik reçete (e-reçete) sisteminin uygulanmasıyla artık reçetenin eczacı tarafından

⁶⁷ Ünsal Karaşen-Kuru, “Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu”, 125; Alp, *Ayakta Tedavi Sorumlulukları*, 75.

⁶⁸ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4. Malvarlığında irade dışında meydana gelen eksilme maddi zararı; şahıs varlığı değerlerinde irade dışında meydana gelen eksilme ise manevi zararı ifade eder. Bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 1191 vd.; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 394; Oğuzman-Öz, *Genel Hükümler C. 1*, 411 vd.; Nomer, *Genel Hükümler*, 189; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 212, 214; Antalya, *Genel Hükümler C. II*, 133; Aydoğdu-Nart, *Genel Hükümler*, 217-218; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 156; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 130, 134; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 262.

⁶⁹ Objektif ve sübjektif kusur teorileri hakkında bilgi için bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 652 vd.; Nomer, *Genel Hükümler*, 186; Antalya, *Genel Hükümler C. II*, 72; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 153; Aydoğdu-Nart, *Genel Hükümler*, 189-190.

⁷⁰ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4; Hakeri, *İlaç Hukuku*, 284; Hakeri, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, 98; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 540; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 39; Şentürk, *Eczacının Hukuki Açısından Sorumluluğu*, 85; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 878.

⁷¹ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 70. Ayrıca bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 874 vd.; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 413; M. Kemal Oğuzman-M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 2* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 115; Nomer, *Genel Hükümler*, 276; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 197; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 210-211; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 129; Zehra Dereli, “Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu”, *Sağlık Hukuku Digestası Ankara Barosu Yayınları* 2/2 (2012), 78.

⁷² Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4. Ağır kusur niteliği taşıyan kastta, zararlı sonuç bilinerek ve istenerek hareket edilir. Bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 657; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 411; Oğuzman-Öz, *Genel Hükümler C. 2*, 56; Reisoğlu, *Genel Hükümler*, 172; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 154; Aydoğdu-Nart, *Genel Hükümler*, 191; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 208; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 125; Dereli, “Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu”, 77; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 256.

⁷³ Kişinin hukuk düzeninin öngördüğü dikkat ve özen derecesinin altında kalan davranışları ihmal teşkil eder. Bkz. Oğuzman-Öz, *Genel Hükümler C. 2*, 57 vd.; Reisoğlu, *Genel Hükümler*, 172; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 257; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 126.

⁷⁴ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4.

⁷⁵ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 116-117.

⁷⁶ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 5; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 117; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 70.

⁷⁷ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4.

⁷⁸ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 68.

okunamadığından bahsedilemez⁷⁹. E-reçeteye rağmen eczacının yanlış ilaç vermesi halinde, eczacının kastından bahsetmek daha kuvvetli bir ihtimaldir⁸⁰.

Eczacının hekim reçetesine uyma yanında reçete kontrol yükümlülüğünün de bulunduğu kabul edilmelidir⁸¹. Çünkü tüketici ile arasındaki satış sözleşmesi bakımından eczacı, ilaç satışı yapan alelade bir satıcı olarak nitelendirilemez. Dolayısıyla eczacı, hekimin reçetede yazdığı ilaç bakımından “açık bir hata” olduğu kanaatinde ise ilacı hastaya vermeden önce hekimle iletişime geçmelidir. Buna dair yazılı bir kural bulunmasa dahi, ilaçların sadece eczanelerde satılabilmesi ve eczacının ilaç bilgisi hakkında uzman niteliğine sahip sağlık çalışanı olması sebebiyle söz konusu yükümlülük, dürüstlük kuralından doğar⁸².

B. Eczacının yanlış doz ilaç satışından doğan hukuki sorumluluğu

İlaçlar doğru dozda kullanılmalıdır. Yanlış dozda kullanılan ilacın iyileştirici özelliği ortadan kalkabilir ve toksik etkisi oluşabilir⁸³. Paraselsus (1493-1541)’un doz konusunda toksisiteyi anlatan “*Her madde zehirdir, zehir ile ilacı ayıran dozdur*” özdeyişi bu bakımdan önemlidir. İlaçların tedavi edici niteliği yanında zehir etkisine de sahip olması, reçete ile satılma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır⁸⁴. Bu sebeple hekim, ilacı doğru dozda reçete etmeli, eczacı da yazılan ilacı yazıldığı doz miktarınca temin ederek tüketiciye sunmalıdır⁸⁵.

Eczacının tüketiciye yanlış dozda ilaç vermesi hem reçeteli hem de reçetesiz ilaçlar bakımından söz konusu olabilir. Reçeteli ilaçlarda ise eczacı, hekimin reçetede yazdığından farklı dozda ilaç vermiş olabilir. Eczacının yanlış dozda ilaç vermesi, “eksik ifa” ya da “fazla ifa” değil, ayıplı ifa niteliğindedir. Eksik ifa, ifanın eksik olarak yerine getirilmesi demektir. Borçlu, borcunu ifa etmekle birlikte bu ifa tam ifa olmayıp eksik ifadır. Söz konusu eksiklikler, miktar eksiklikleri (nicelik eksiklikleri) olarak anlaşılmalıdır. Miktar eksiklikleri; malın ağırlık, hacim gibi hususlardaki eksikliklerdir⁸⁶. Eksik ya da fazla ifa, sözleşmeye aykırı ifa olsa da her zaman ayıplı ifa anlamına gelmez⁸⁷. Eksik ifa halinde TBK m.

⁷⁹ Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Türkiye’deki tüm reçetelerin elektronik ortamda yazılabilmesine olanak sağlayan “Elektronik Reçete Sistemi’ni hayata geçirmiştir. Sistem sayesinde sahte reçete ve sahte raporlar tamamen engellenebilecektir. Bkz. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK), “Elektronik Reçete Sistemi” (Erişim: 31.08.2025).

⁸⁰ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 4. E-reçetede ilaçla ilgili bilgiler sistemde çok ayrıntılı şekilde gösterilir. İlaçlar, elektronik ortamda işaretlenerek/çekilerek seçildiği için hata ihtimali minimum düzeye iner. Çünkü ilacın adının ilk harflerinin yazılmasıyla ilaç adları alfabetik sırada bulunabilir. Bkz. Ahmet Akıcı-Refik Altun, “Elektronik (e) Reçete Uygulaması ve Akılcı İlaç Kullanımına Katkısı”, *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 17/3 (2013), 130.

⁸¹ Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 182; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 185-186; Topsoy, “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”, 58; Abık, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 320; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 569. Eczacının reçete kontrol yükümlülüğünün dar yorumlanması, salt reçete dikkate alınarak öngörülemez hususların eczacının sorumluluğuna yol açmayacağı yönünde bkz. Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 875. Eczacının reçeteyi kontrol etmesi, hekimin sorumluluğunun doğmasına da mâni olabilir. Bkz. Yargıtay 5. CD., 22.06.2015 tarihli, E. 2013/10527, K. 2015/12785, Yargıtay Karar Arama, (16.04.2025): “... Devlet Hastanesi acil polikliniğinde nöbetçi doktor olan sanığın on iki yaşından küçük çocukların kullanması için uygun olmayan hapı dokuz yaşındaki mağdura reçete ettiği ancak eczacının bunun muadili olan başka bir ilacı vermesi sebebiyle reçetede ilacın kullanılmadığı ve mağdurun zararına yol açılmadığı sanık savunması, Adli Tıp Kurumu raporu ve dosya kapsamından anlaşılmakla tebliğnamede yer alan bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir. Delilleri takdir ve gerekçesi gösterilmek suretiyle sanık hakkında verilen beraat hükmü usul ve yasaya uygun olduğundan katılanın yerinde görülme temyiz itirazlarının reddiyle hükmün ONANMASINA, 22/06/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

⁸² Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 37.

⁸³ Doğan, “Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler”, 342. Toksisite, farmakolojide bir ilacın canlı bir organizma üzerinde oluşturduğu zararlı etkilerin tamamını belirten bir kavramdır. Bkz. Bağcı, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 26.

⁸⁴ Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 179; Hakeri, “İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Sorumluluğu”, 139-140; Aşkın, “İlaç Üreticisinin Cezai Sorumluluğu”, 122. Ayrıca bkz. Beşeri Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği m. 16.

⁸⁵ Tedavi planlama anlamına gelen ilacın kullanım süresinin ve dozunun belirlenmesi yetkisi hekimin tekelindedir. Bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 232; Yücel, “Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk”, 479. Hekim, kullanma talimatında yazılı dozdan farklı bir doz belirleyebileceği gibi tedavi süresini de somut duruma göre farklı şekilde belirleyebilir. Bkz. Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 336. Ayrıca bkz. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m. 6, Hekimlik Meslek Etiği Kuralları m. 8.

⁸⁶ Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 98.

⁸⁷ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 227; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 144.

112 gereği tazminat yükümlülüğü doğar⁸⁸. Örneğin, iki kutu ilacın bir kutu verilmesi halinde eksik ifa vardır, ancak ayıplı ifa yoktur⁸⁹. Dolayısıyla eczacının sorumluluğunun kaynağı, ayıptan sorumluluğa ilişkin hükümler değil, TBK m. 112 olarak karşımıza çıkar.

Salt miktar eksikliği, ayıp teşkil etmemekle birlikte eksik ifa bazı durumlarda ayıplı ifa olarak kabul edilir. Mal miktarındaki eksiklik, malın kullanım amacını gerçekleştirmesini engelliyor ya da beklenen faydayı sınırlandırıyorsa, başka bir anlatımla niteliği etkiliyorsa, miktar eksikliği ayıp teşkil eder. Nitekim kanun koyucu, 4077 Sayılı Kanun'da 4822 Sayılı Kanun'la değişiklik yapmış ve 4077 Sayılı TKHK m. 4/1'de, her türlü miktar eksikliklerinin (nicelik eksikliklerinin) değil niteliği etkileyen miktar eksikliklerinin ayıp teşkil edeceğini düzenlemiştir⁹⁰. Benzer şekilde, TBK m. 219/1'de yer verilen ayıp tanımında "niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan" ifadesine yer verilmiştir⁹¹.

Mülga 4077 Sayılı TKHK m. 4/1'de bulunan ayıp tanımı ile 6098 Sayılı TBK m. 219/1'de bulunan ayıp tanımında, "niteliği etkileyen nicelik" ifadesi yer almasına rağmen, 6502 Sayılı Kanun'da böyle bir ifade kullanılmamıştır⁹². Ancak 6502 Sayılı TKHK m. 83/1 gereği, TBK m. 219/1 düzenlemesi, eczacı ile hasta arasında kurulan sözleşmeler bakımından kıyasen uygulanmalıdır⁹³. Örneğin, 30 mg olarak reçete edilen ilaç yerine eczacı tarafından 10 mg verilmesi, "niteliği etkileyen nicelik" olarak değerlendirilmeli ve ayıplı ifa olarak kabul edilmelidir.

Eksik ifade olduğu gibi fazla ifa durumunda da fazlalığın niteliği etkilemesi halinde, ayıplı ifa ortaya çıkar. Buna göre, sözleşmeye aykırılık teşkil eden fazla ifa, nitelik kaybına sebep olan fazlalıklardır. Örneğin, 10 mg olarak reçete edilen bir ilacın, eczacı tarafından 30 mg olan ticari sürümünün verilmesi, "niteliği etkileyen nicelik" olduğu için ayıplı ifa teşkil eder⁹⁴.

Yanlış dozda ilacı kullanmaması gereken tüketici, 6502 Sayılı TKHK m. 11'de düzenlenen seçimlik haklardan eczacılık mesleğinin niteliğine uygun olanları eczacıya karşı ileri sürebilir⁹⁵. İlacı

⁸⁸ Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 144; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu" 227; İnal, *Tüketici Hukuku*, 1067; Aydoğdu, "6502 Sayılı Kanun'un Getirdiği Yenilikler", 43.

⁸⁹ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 227.

⁹⁰ Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 144; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 98; Aydoğdu, "6502 Sayılı Kanun'un Getirdiği Yenilikler", 24.

⁹¹ Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 144; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 98.

⁹² Cumaloğlu, "Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", 25.

⁹³ Aynı yönde görüş için bkz. Cumaloğlu, "Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", 25. Aydoğdu da aynı görüşte olmakla birlikte 6502 Sayılı Kanun'un mehzasını oluşturan 1999/44 Sayılı Yönerge ve onun da mehzasını oluşturan Viyana Satım Sözleşmesi hükümlerinin yorumundan da aynı sonuca varılabileceğini ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için. Bkz. Aydoğdu, "6502 Sayılı Kanun'un Getirdiği Yenilikler", 44.

⁹⁴ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 227-228.

⁹⁵ Eczaneden ilaç alan tüketici, 6502 Sayılı TKHK m. 11'de düzenlenen seçimlik haklardan, sözleşmeden dönme, satılanın ayıpsız misli ile değiştirilmesini isteme, maddi ya da manevi tazminat isteme haklarını kullanabilir. Bkz. Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 197; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 233-234; Doğar, "Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler", 360-361; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 786-787; Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 542. Ayıplı ilaç, onarılamayacağı için ücretsiz onarım hakkı kullanılamaz. Ayrıca ilaçlar insan sağlığını doğrudan etkiledikleri için ayıp oranında bedelden indirim hakkı da kullanılamaz. Bkz. Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 197; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 234; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 787; Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 542. Eczanelerde ilaç dışı ürünler de satılabildiği için kısmen dahi olsa ücretsiz onarım (tıbbi cihaz) ve bedelde indirim (kozmetik ürün) haklarının kullanılmasının mümkün olması gerektiği yönünde bkz. Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 110. Kozmetik ürünler için bedelden indirim isteme hakkını kullanabileceği yönünde bkz. Doğar, "Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler", 362. Seçimlik haklar, 6502 Sayılı TKHK m. 12/1'e göre, malın tüketiciye tesliminden itibaren iki yıl içinde kullanılmalıdır. Kanun ya da sözleşme ile daha uzun bir süre belirlenmiş olabilir. Bkz. Zevkililer-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 145; Zarife Şenocak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları", *Terazi Hukuk Dergisi* 9 (2014), 37; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 188; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 197; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 236; Deryal-Korkmaz, *Tüketici Hukuku*, 130; Turan Özkaya, *Türk Borçlar Kanunu'na Göre Taşınır Satımında Ayıp* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 104; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 789; Gökcen, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 884. Tüketici yararına "nisbi emredici" nitelikte olan ayıplı mal ile ilgili zamanaşımı süreleri kısaltılamaz; ancak tüketici lehine uzatılabilir. Bkz. Zevkililer-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 147; Şenocak, "Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları", 37; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 189; Deryal-Korkmaz, *Tüketici Hukuku*, 130; Seda Hatunoğlu, *Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Satıcının Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Sorumluluğu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 160. Uzatılan zamanaşımı süresi TBK m. 146 gereği on yılı aşamaz. Bkz. Zevkililer-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 147; Hatunoğlu, *Ayıba Karşı*

kullanmaktan vazgeçen tüketici sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir. 6502 Sayılı TKHK m. 11/5'e göre, *"Tüketicinin sözleşmeden dönme ... hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü ... derhâl tüketiciye iade edilir."* Tüketicinin satıcı niteliğindeki eczacıya yönelteceği bozucu yenilik doğurucu, yöneltmesi gerekli, tek taraflı, sözleşmeden dönmeye ilişkin irade beyanı, eczacıya varmakla hüküm ve sonuçlarını doğurur⁹⁶. Sözleşmeden dönülmesiyle birlikte sözleşme geçmişe etkili olarak (ex tunc) sona erer⁹⁷. Henüz ifa edilmemiş edimler hükümsüz hale gelir ve ifa edilmiş edimlerin ise iadesi gerekir⁹⁸.

Tedavi olmak ya da tedavisine devam etmek isteyen tüketici, yanlış dozdaki ilacın doğru dozla değiştirilmesini isteyebilir. Bu durumda seçimlik haklardan "ayıplı malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi" kullanılmalıdır. 6502 Sayılı TKHK m. 11/1-ç'de, tüketicinin *"imkân varsa satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini"* isteyebileceği açıkça düzenlenmiştir⁹⁹.

Seçimlik hakkı kullanmasına rağmen zararı karşılanamayan tüketici, zararın tazmin edilmesi için tazminat isteyebilir¹⁰⁰. 6502 Sayılı TKHK m. 11/6'ya göre, *"Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir."* Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması durumunda talep edebileceği tazminatın kapsamı belirlenirken 6502 Sayılı TKHK m. 83/1 gereği TBK hükümleri de dikkate alınmalıdır¹⁰¹. Bu ihtimalde tazminat talebi TBK m. 229'a dayanır ve "doğrudan zarar, dolaylı zarar" ayrımı geçerli olur¹⁰². TBK m. 229/1-3'e göre, alıcı, ayıplı maldan doğan doğrudan zararının tazminini satıcıdan isteyebilir¹⁰³. Yine TBK m. 229/2'ye göre, satıcı, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının diğer zararlarını da gidermekle yükümlüdür¹⁰⁴.

Sözleşmeden dönme dışında diğer seçimlik hakların kullanılması halinde tazminat talebi TBK m. 112'ye dayanır¹⁰⁵. 6502 Sayılı TKHK m. 11/6'da her ne kadar seçimlik haklardan biri ile birlikte tazminat

Tekeffülünden Doğan Sorumluluk, 160. TBK m. 112'ye göre tazminat istenmesi durumunda TBK m. 146'da düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresi geçerli olur. İki yıllık sürede ayıptan doğan seçimlik haklar kullanılsa bile on yıllık sürede sözleşmeye aykırılık sebebiyle TBK m. 112'ye dayanarak tazminat istenebilir. Bkz. Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 180; Özkaya, *Taşınır Satımında Ayıp*, 137; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 123-124; Hatunoğlu, *Ayıba Karşı Tekeffülünden Doğan Sorumluluk*, 208.

⁹⁶ Zevkliler-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 134; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 235; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 209; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 787-788.

⁹⁷ Yavuz vd., *Özel Hükümler*, 97; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 235; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 127; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 211; Hatunoğlu, *Ayıba Karşı Tekeffülünden Doğan Sorumluluk*, 169; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 788.

⁹⁸ Ulusal, *Tüketici Hukuku*, 192; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 211; Özkaya, *Taşınır Satımında Ayıp*, 102. Bu durumda taraflar verdiklerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri isteyebilir. TBK m. 223'te satış sözleşmesiyle ilgili olarak iade borcunun kapsamı düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin yetersiz kaldığı durumda sebepsiz zenginleşme hükümlerine başvurulabilir. Bkz. Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 127.

⁹⁹ Zevkliler-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 139-140; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 172; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 235.

¹⁰⁰ Şenocak, "Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları", 36; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 789; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 884.

¹⁰¹ Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 177.

¹⁰² Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 178; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 236.

¹⁰³ Doğrudan zarar, tüketicinin malvarlığında doğrudan meydana gelen zararlardır. Bkz. Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 225. Satıcı, doğrudan zararlardan kusuru olmasa bile sorumludur. Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 178; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 225; Hatunoğlu, *Ayıba Karşı Tekeffülünden Doğan Sorumluluk*, 207; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 788; Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 543.

¹⁰⁴ Dolaylı zararlar, tüketici sözleşmesinin konusunun dışında kalan hukuki varlıklarda meydana gelen eksilmelerdir. Bkz. Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 223. Tüketici, bu tür zararlarının tazminini ancak satıcının kusurunun bulunduğu hallerde isteyebilir. Bkz. Zevkliler-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 144; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 178; Ankara, "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu", 543; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 223; Hatunoğlu, *Ayıba Karşı Tekeffülünden Doğan Sorumluluk*, 207; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 788.

¹⁰⁵ Şenocak, "Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları", 36; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 236; Özkaya, *Taşınır Satımında Ayıp*, 135; Hatunoğlu, *Ayıba Karşı Tekeffülünden Doğan Sorumluluk*, 202; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 789; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 884.

istenebileceği düzenlenmişse de seçimlik haklar kullanılmadan gereği gibi ifa etmeme sebebine dayanarak, TBK m. 112'ye göre tazminat istenebilir¹⁰⁶.

C. Eczacının son kullanma tarihi geçmiş ilaç satışından doğan hukuki sorumluluğu

Her ilacın bir miadı (son kullanma tarihi) vardır. Eczacının son kullanma tarihi geçmiş ilaçları tüketiciye vermemesi, raftan kaldırması ve imha etmesi gerekir¹⁰⁷. SGK, eczaneler tarafından hastalara son kullanma tarihi geçmiş ilaç verilmesini sözleşmenin fesih sebebi olarak düzenlemektedir¹⁰⁸. Kullanım tarihi geçmiş ilaç satan eczacının hukuki sorumluluğu hakkında doktrinde çeşitli görüşler savunulmaktadır.

Doğan, son kullanma tarihi geçmiş ilaç verilmesinin eczacının hukuki sorumluluğu için yeterli olmadığını, aynı zamanda bir zararın doğmuş olması gerektiğini belirtmektedir¹⁰⁹.

Ankara, son kullanma tarihi geçmiş ilaç verilmesi sebebiyle eczacının hukuki sorumluluğunun doğması için hastanın zarara uğraması gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte yazar, hastanın tüketici sıfatını taşıması sebebiyle 6502 Sayılı Kanun'a göre ayıptan doğan seçimlik hakların kullanılabileceğini belirtmektedir. Ayrıca bu seçimlik haklarla birlikte ya da bağımsız olarak TBK hükümlerine başvurulabileceğini eklemektedir¹¹⁰.

Korkmaz ise son kullanma tarihi geçmiş ilaç satılmasının hukuki niteliğinin "ifa etmeme" olduğu görüşündedir¹¹¹.

Kanaatimizce, eczacının tüketiciye son kullanma tarihi geçmiş bir ilaç satması, TBK m. 112 anlamında "gereği gibi ifa etmeme" niteliği taşıdığı için eczacı, sözleşmeden doğan borca aykırılık sebebiyle sorumlu olur. Son kullanma tarihi geçmiş ilaç, esas itibarıyla "ayıplı mal" niteliği taşıdığı için gereği gibi ifa etmemenin bir türü olan ayıplı ifaya ilişkin hükümlerden de yararlanılabilir¹¹². Borcun gereği gibi ifa edilmemesiyle (TBK m. 112 vd.) ayıptan sorumluluk hükümlerinin (TBK m. 219 vd.) birbirleriyle yarışan haklar olduğu ifade edilmektedir¹¹³. Yargıtay tarafından verilen bir karara göre, ayıptan doğan sorumluluğun koşullarıyla sözleşmeye aykırılığın koşulları aynı anda gerçekleşebilir¹¹⁴.

¹⁰⁶ Zevkliler-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 143; Yavuz vd., *Özel Hükümler*, 110-111; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 168; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 236; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 199; Ankara, *Eczacıların Hukuki Sorumluluğu*, 543-544; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 111; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 789; Özkaya, *Taşınır Satımında Ayıp*, 136; Hatunoğlu, *Satıcının Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Sorumluluk*, 202; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 884.

¹⁰⁷ Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", 13; Somer, "İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu", 180; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 86. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik m. 41'e göre, "(1) Eczane sahip ve mesul müdürü, ilaçların miadını düzenli olarak kontrol eder. Bozulan ve miadı geçen ilaçları imha edilmek üzere satıştan kaldırması, ayrı bir alanda saklaması gerekir. (2) Miadı geçen veyahut kullanılamaz hâle gelmiş olan ilaçlar, eczane sahip veya mesul müdürü tarafından listelenir ve bu ilaçların imhası için il sağlık müdürlüğüne başvuru yapılır. İl sağlık müdürlüğü yetkilisi ve eczacı odası temsilcisi ile beraber tutanak düzenlenerek ilaçların imhası ilgili mevzuat doğrultusunda yapılır veya yaptırılır ve keyfiyet vergi dairesine bildirilir. Düzenlenen tutanak istendiğinde ibraz edilmek üzere eczanede muhafaza edilir."

¹⁰⁸ Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", 14. Ayrıca bkz. Yargıtay 13. HD., 02.06.2011 tarihli, E. 2010/19109, K. 2011/8709, Yargıtay Karar Arama (13.09.2025).

¹⁰⁹ Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", 14.

¹¹⁰ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 88.

¹¹¹ Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 37.

¹¹² Ayıplı ifanın gereği gibi ifa etmeme niteliği taşıdığı yönünde bkz. Rona Serozan vd., *Borçlar Hukuku Özel Bölüm* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019), 193; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 309; Deryal-Korkmaz, *Tüketici Hukuku*, 108; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 224; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 757; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 882; Cumaloğlu, "Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", 21. Eczaneden ilaç ya da ilaç dışı ürün alan kişi, 6502 Sayılı TKHK anlamında tüketici olduğu için ayıptan sorumluluk için gerekli koşulların olması durumunda eczacının sorumluluğunun ilk olarak 6502 Sayılı Kanun'a, burada hüküm bulunmaması durumunda ise TBK hükümlerine göre belirleneceği yönünde bkz. Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 132; Yücel, "Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk", 483.

¹¹³ Serozan vd., *Özel Bölüm*, 196; Aydoğdu, "6502 Sayılı Kanun'un Getirdiği Yenilikler", 41; Cumaloğlu, "Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", 21; Alp, *Ayakta Tedavi Sorumlulukları*, 113.

¹¹⁴ Yargıtay 13.HD., 19.03.1992 tarihli, E.1992/384, K. 1992/2617, Lexpera Bilgi Bankası, (26.02.2025): "...Farklı bir anlatımla bazen bir olay içerisinde ayıba karşı tekeffülün maddi koşullarıyla, akdin gereği gibi ifa edilmemesinin (BK. m. 96) koşulları aynı zamanda gerçekleşmiş olabilir. İşte bu hallerde davacı Borçlar Kanunu'nun 202. maddesinde düzenlenen satıcının ayıba

Eczaneden son kullanma tarihi geçmiş ilaç alan tüketici, 6502 Sayılı TKHK m. 11’de düzenlenen seçimlik haklardan, sözleşmeden dönme, satılanın ayıpsız misli ile değiştirilmesi ya da zararının olması durumunda tazminat isteme haklarından birini kullanabilir¹¹⁵. Örneğin, tüketici, son kullanma tarihi geçmiş ilacın son kullanma tarihi geçmemiş ilaçla değiştirilmesini isteyebilir. Zarar, tazminat sorumluluğu için aranan bir şart olmakla birlikte ayıplı ifa sebebiyle kullanılabilecek olan her seçimlik hakta aranmaz. Ayrıca son kullanma tarihinin bitmesine çok az bir süre kala satılan ilaç da ayıplı sayılmalıdır. Örneğin, içinde otuz tane alerji hapi bulunan ve günde bir defa kullanılacak ilacın son kullanma tarihinin bitmesine bir hafta kala satılması halinde tüketiciye verilen ilacın ayıplı olduğu kabul edilmelidir¹¹⁶.

Hasta Hakları Yönetmeliği’nin 12. maddesinde, “*Teşhis, tedavi veya korunma maksadı olmaksızın, ölüme veya hayati tehlikeye yol açabilecek veya vücut bütünlüğünü ihlal edebilecek veya akli veya bedeni mukavemeti azaltabilecek hiçbir şey yapılamaz ve talep de edilemez.*” denilmiştir. Buna göre, eczacı, tüketiciye son kullanma tarihi geçmiş bir ilaç vermiş ve tüketici de bunu kabul etmiş ise rızaya rağmen eczacının davranışı hukuka aykırı nitelik taşır¹¹⁷. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun’un 41. maddesine göre, son kullanma tarihi geçmiş ya da imha edilmesi gereken ilaçların bulundurulması yasak olduğu için bu ürünler tüketicinin rızası olsa bile satılamaz¹¹⁸. Son kullanma tarihi geçmiş ilacın eczacı teknisyeni tarafından satılması durumunda da eczacı TBK m. 116 gereği sorumlu olur¹¹⁹.

D. Eczacının sahte veya taklit ilaç satışından doğan hukuki sorumluluğu

Sahte ilaç, sahte etiket taşıyan ilaçlar başta olmak üzere, etiketinde yazılı olanlardan farklı maddeleri içeren veya bileşiminde olması gerekenden farklı miktarlarda maddeler olan ya da etken maddeleri içermeyen ürün demektir¹²⁰. Taklit ilaç ise orijinali olan ilacın patent süresinin bitmesinden önce orijinal ilaçla aynı etkiye sahip olacak şekilde (biyoeşdeğer) piyasaya çıkarılan ilaç anlamına gelir¹²¹. Sahte ya da taklit ilaç satılması eczacının hukuki sorumluluğuna yol açar. Çünkü sahte ve taklit ilaçlar,

karşı tekeffül borcu hükümlerine dayanan semenin indirilmesi davası açabileceği gibi şartları varsa borcun gereği gibi ifa edilmemesinden dolayı Borçlar Kanunu’nun 96. maddesi uyarınca uğradığı zararın tazminine ilişkin bir dava da açabilir...”

¹¹⁵ Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 197; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 233-234; Doğan, “Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler”, 360-361; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 786-787; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 542.

¹¹⁶ Alp, *Ayakta Tedavi Sorumlulukları*, 79.

¹¹⁷ Dereli, “Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu”, 76.

¹¹⁸ Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 195.

¹¹⁹ Eczacının TBK m. 116’ya göre sorumluluğu hakkında bkz. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 288; Abik, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 329 vd.; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 564; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 44; Halil Akkanat, “İlaç Kullanımından Kaynaklanan Zararlardan Sorumluluk Açısından Hasta-Hekim-Üretici İlişkileri”, *1. Sağlık Hukuku Sempozyumu İlaç Hukuku*, ed. Murat Şen-Ahmet Başözen (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2009), 78; Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 2; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 223; Somer, “İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”, 182; Ünsal Karaşen-Kuru, “Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu”, 126-127; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 97; Şentürk, *Eczacının Hukuki Açısından Sorumluluğu*, 86; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 198 vd.; Gökcen, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 879; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 118. Ayrıca bkz. Eren, *Genel Hükümler*, 1211 vd.; Kılıçoğlu, *Genel Hükümler*, 830 vd.; Nomer, *Genel Hükümler*, 380 vd.; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 315 vd.; Aydoğdu-Nart, *Genel Hükümler*, 239 vd.; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 228 vd.; Ünlütepe, *Genel Hükümler*, 262 vd.

¹²⁰ Demir, “İlaç Kullanımı Sonucunda Doğan Zararlardan Sorumluluk”, 341; Doğan, “Orijinal, Jenerik, Sahte ve Taklit İlaçlar”, 230; Ünver, “Sahte, Taklit İlaç İle Kullanım Süresi Dolmuş İlaçların Satışı ve Kullandırılması”, 390; Memiş, “Jenerik İlaçların Hukuki Durumu”, 176; Altunkaş, “İlaç Yapma veya Satma Suçu”, 839; Ersöz, *İdarenin Sorumluluğu*, 37; Döner, “İlaç Sahtekarlığı Suçları”, 364; Akçaal, “İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu”, 273; Aşkın, “İlaç Üreticisinin Cezai Sorumluluğu”, 120; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 15; Kaya, *Eşdeğer İlaçlar*, 37; Özpinar Gümrükçüoğlu-Aksoy Gülaslan, *İlaça Erişim Hakkı*, 63; Sidim, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 5. Raf ömrünü doldurmasına rağmen son kullanma tarihi veya üretim tarihi değiştirilen ilaçlar da bu kapsamdadır. Bkz. Doğan, “Orijinal, Jenerik, Sahte ve Taklit İlaçlar”, 230; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 15.

¹²¹ Demir, “İlaç Kullanımı Sonucunda Doğan Zararlardan Sorumluluk”, 341; Memiş, “Jenerik İlaçların Hukuki Durumu”, 177; Ersöz, *İdarenin Sorumluluğu*, 39; Döner, “İlaç Sahtekarlığı Suçları”, 364; Akçaal, “İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu”, 273-274; Altunkaş, “İlaç Yapma veya Satma Suçu”, 839; Aşkın, “İlaç Üreticisinin Cezai Sorumluluğu”, 119-120; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 15; Kaya, *Eşdeğer İlaçlar*, 37; Özpinar Gümrükçüoğlu-Aksoy Gülaslan, *İlaça Erişim Hakkı*, 63; Sidim, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 5.

hukuka uygun olarak piyasaya çıkarılan jenerik ilaçlardan farklıdır¹²². Sahte ya da taklit ilaç satan eczacının hukuki sorumluluğuna dair doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Aslan'a göre, aslından ayırt edilmesi zor olan malların sahte oldukları anlaşıldığı zaman tüketicinin kullanabileceği çeşitli haklar bulunmaktadır. Yazar, sahte mal tesliminin, ayıplı mal teslimi olarak kabul edilmesinin mümkün olduğunu, bu sebeple tüketicinin hem ifa etmeme hem aldatma (hile) hem de ayıplı ifaya ilişkin hükümlere başvurma hususunda serbest olduğunu belirtmektedir¹²³. Korkmaz ise sahte ya da taklit ilaç satılmasının "ifa etmeme" niteliği taşıdığını ifade etmektedir¹²⁴.

Kanaatimizce, tüketiciye sahte ya da taklit ilaç teslim eden eczacının sorumluluğu TBK m. 112'ye dayanır. Çünkü sahte ya da taklit ilaç teslimi, "aliud ifa" niteliğindedir. Aliud ifada borç hiç ifa edilmemiştir¹²⁵. Satın alınan mal yerine başka malın teslim edilmesi, aliud ifa olduğundan ayıplı ifaya ilişkin hükümler uygulanmamalıdır¹²⁶. Ayıplı ifa, sözleşme konusu malın teslim edilmesine rağmen, taahhüt edilen veya objektif olarak var olması gereken niteliklerden yoksun olma durumudur¹²⁷. Ayrıca yan edim yükümlülüğüne aykırılık anlamına gelir. Aliud ifa ise asli edim yükümlülüğüne aykırılık niteliği taşır¹²⁸. Buna göre, aynı anda hem "ayıplı ifa" hem de "ifa etmeme" durumu ortaya çıkmaz. Nitekim ifa gerçekleşmemişse, ayıplı ifadan da söz edilemez.

E. Eczacının bozuk ilaç satışından doğan hukuki sorumluluğu

Eczacı, ilaçların doğru koşullarda muhafazasını sağlamalı ve gerekli tedbirleri almalıdır. Bu kapsamda en önemli sorumluluklarından biri, ürünlerin raf ömrünü koruyacak şekilde ısı, ışık ve nem gibi dış etkenlerden uzak tutulmasını sağlamak ve tedavi edici özelliğini azaltacak veya saflığını bozacak etkileri önlemektir¹²⁹. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 22. maddesine göre, "*Ambalajları açılmış tıbbi ecza ve kimyevi maddelerin saf olmamalarından ve iyi muhafaza edilmemelerinden eczane, ecza deposu ve laboratuvar sahipleri ve mesul müdürleri mesuldür.*" Dolayısıyla eczacı, iyi şartlarda muhafaza etmediği için ilacın bozulmasına sebep olmuşsa, son kullanma tarihi geçmemiş ve aydınlatma ve benzeri yükümlülükler yerine getirilmiş olsa bile yine de tüketicinin bozulmuş ilacı kullanması sonucunda

¹²² Sahte ilaç kavramı, jenerik ilaç ile aynı anlama gelmez. Buna göre gerek orijinal ilaçların gerek jenerik ilaçların sahteleri yapılabilir. Bkz. Memiş, "Jenerik İlaçların Hukuki Durumu", 176; Ünver, "Sahte, Taklit İlaç İle Kullanım Süresi Dolmuş İlaçların Satışı ve Kullanılması", 390; Memiş, "Jenerik İlaçların Hukuki Durumu", 390; Ersöz, *İdarenin Sorumluluğu*, 37; Doğan, "Orijinal, Jenerik, Sahte ve Taklit İlaçlar", 230; Döner, "İlaç Sahtekarlığı Suçları", 364; Akçaal, "İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu", 273; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 15; Özpinar Gümrükçüoğlu-Aksoy Gülaslan, *İlaç Erişim Hakkı*, 63. Orijinal ve jenerik ilaçlar Sağlık Bakanlığı'ndan ruhsat alarak piyasaya çıkarılır. Sahte ilaçlar ise Sağlık Bakanlığı denetiminden geçmemiş ve ruhsatlandırılmamış ürünlerdir. Ayrıca hem taklit ilaç hem de jenerik ilaç, orijinal ilaca biyoeşdeğerdir. Ancak taklit ilacın orijinal ilaçla biyoeşdeğerliği Sağlık Bakanlığı denetiminden geçmez. Taklit ilaç için ruhsat alınması da söz konusu olmaz. Buna göre, jenerik ilaç, ruhsatlandırılmış ve hukuka uygun ilaç iken taklit ilaç, hukuka aykırı niteliktedir. Bkz. Altunkaş, "İlaç Yapma veya Satma Suçu", 839.

¹²³ Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 100.

¹²⁴ Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 37.

¹²⁵ Korkmaz, "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu", 36. Aliud ifa halinde borcun kötü ifasına dair sonuçların uygulanması gerektiği yönünde bkz. Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 227.

¹²⁶ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 227; Cumalıoğlu, "Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", 23; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 143; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 765.

¹²⁷ Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, "Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu", 225.

¹²⁸ İnal, *Tüketici Hukuku*, 1053.

¹²⁹ Doğan, "Eczacının Tazminat Sorumluluğu", 13; Mahmut Koca, "İlaç Kullanımından Doğan Zararlardan Cezai Sorumluluk", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi I. Sağlık Hukuku Sempozyumu İlaç Hukuku*, ed. Murat Şen-Ahmet Başözen (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2009), 356; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 78. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'in m. 20/7 hükmünde, "Özel saklama koşulu gerektiren veya soğuk zincire tâbi ilaçların; saklama koşullarına uygun olarak eczaneye kabul edilmesi, saklanması ve aynı şartlara uygun olarak hastalara sunulması gerekir. Ayrıca soğuk zincir ilaçların konulması için buzdolabı bulundurulur. Buzdolabı ve eczane içi sıcaklık nem takibinin sağlanması için kayıtların düzenli tutulması kritik durumlarda uyarı verecek erken uyarı sisteminin ve geriye dönük hafıza kaydı bulunan termometrenin bulunması ve eczanede bulunması gereken tüm cihazların düzenli aralıklarla muayenelerinin/kalibrasyonlarının yapılması gerekir." denilmiştir. Ayrıca bkz. Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik m. 21/1, m. 40/1 ve İyi Eczacılık Uygulamaları Kılavuzu m. 10.c.

uğrayacağı zararlardan sorumlu olur¹³⁰. Çünkü eczacı, sözleşmeden doğan özen yükümlülüğüne ve aynı zamanda anılan kanun hükmüne aykırı davranmıştır¹³¹.

Eczanede satılan pek çok ilaç ya da ilaç dışı ürünün özel saklama koşulları bulunur. Işıktan koruma ve soğukta saklama, en çok gerek duyulan saklama şekilleridir¹³². Soğuk zincir kurallarına uyulmadan saklanan aşılarda bozulabilir ve bozuk aşılarda kullananlar zarar görebilir¹³³. Çünkü özel koşullarda saklanması gereken ilaçlar normal buzdolabı ya da oda sıcaklığında yapısal ve fiziksel özelliklerini kaybedebilir¹³⁴. Eczacının soğuk zincir kuralına aykırı hareket etmesi sebebiyle bozulan ilaç ve aşılarda kullanan kişilerin zarar görmesi halinde eczacı ortaya çıkan zarardan sorumlu olur¹³⁵. Bu nedenle eczacı, ilaçları soğuk zincir ile muhafaza etmeli ve diğer ilaçların bozulmaması için gerekli önlemleri almalı, bunların bozulmadan güvenli kullanıma uygun şekilde tüketicilere ulaşmasını sağlamalıdır¹³⁶. Örneğin, eczacı, soğuk zincire tabi ilaç veya aşılarda bakımından elektrik kesintisine karşı tedbir almalı ve bozulanların imha edilmesini sağlamalıdır¹³⁷. Ayrıca eczacı, eczane buzdolabından tüketici buzdolabına sıcaklık kaybı olmadan bu ürünlerin ulaşmasını sağlamak için gereken tedbirleri almalıdır. Uygulamada bunun için soğuk taşıma çantaları, buz aküleri, indikatörler kullanılmaktadır¹³⁸.

Bozulmuş ilaç sebebiyle idari para cezası verilmiş olması, eczacının tazminat sorumluluğunu ortadan kaldırmaz¹³⁹. Ayrıca ceza sorumluluğu da söz konusu olabilir¹⁴⁰. İlaçların saklanması ve korunması konusunda gerekli önlemleri almaması sebebiyle doğacak zararlardan eczacı, sözleşmeden doğan borca aykırı davrandığı için TBK m. 112 anlamında “gereği gibi ifa etmeme” sebebiyle sorumlu olur. Bozulmuş ilaç tesliminin “ayıplı ifa” niteliğinde olması sebebiyle ayıba ilişkin hükümlere göre sorumluluk da doğar. Çünkü maddi ayıp¹⁴¹ sadece, malın fiziksel niteliklerindeki eksiklikler olarak düşünülmemelidir. Malın, teknik, kimyasal veya işlevsel niteliklerindeki eksiklikler de bir malda maddi ayıbın varlığını gösterebilir¹⁴². Kimyasal özellikleri bozulan ilacı kullanan tüketici, ilaçtan beklediği faydayı bulamaz. Bu durumda tüketici, 6502 Sayılı TKHK m. 11’de düzenlenen seçimlik haklarını eczacıya karşı kullanabilir. Sözleşmeden dönme, satılanın ayıpsız misli ile değiştirilmesini isteme hakları, eczacılık mesleğinin niteliğine uygundur¹⁴³. Ayrıca seçimlik haklarla birlikte ya da bağımsız olarak TBK m. 112’ye göre tazminat istenmesi de mümkündür¹⁴⁴.

¹³⁰ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 13; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 117.

¹³¹ Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 37; Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 13.

¹³² Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 87.

¹³³ Koca, “Cezai Sorumluluk”, 356.

¹³⁴ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 87.

¹³⁵ Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 37; Hakeri, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, 104; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 189. İlacın bozulması, tüketicinin saklama koşullarını ihlal etmesinden kaynaklanıyor ise üretici sorumlu olmadığı gibi sonradan bozulan ilacın kullanımından eczacı da sorumlu olmaz. Bkz. Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 87.

¹³⁶ Duraklı-İmamoğlu, “Eczacı-Hasta İlişkisi”, 141.

¹³⁷ Somer, “İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”, 180.

¹³⁸ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 87; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 576.

¹³⁹ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 13.

¹⁴⁰ Eczacının Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun’un 22. maddesinde düzenlenen özen yükümlülüğünü yerine getirmemesi, ceza sorumluluğuna sebep olur. Bu yükümlülüğe uymamanın yaptırımını anılan Kanun’un 41. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, eczanelerde bozuk ilaç bulundurmak, satmak şeklindeki fiil, kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokabilecek nitelikte ise TCK m. 186 veya 187’yi ihlal edebilir. Fiilin suç teşkil etmesi halinde ise Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun’un 41. maddesi uygulanmaz. Bkz. Koca, “Cezai Sorumluluk”, 356.

¹⁴¹ Maddi ayıp hakkında bkz. Serozan vd., *Özel Bölüm*, 200; Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 120-121; İnal, *Tüketici Hukuku*, 1063; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 125; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 193; Deryal-Korkmaz, *Tüketici Hukuku*, 109; Aslan, *Tüketici Hukuku Dersleri*, 96; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 228; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 883; Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 108, 166; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 761.

¹⁴² Kalkan, *Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*, 108-109.

¹⁴³ Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 197; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 233-234; Doğan, “Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler”, 360-361; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 786-787; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 542.

¹⁴⁴ Zevkiler-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 143; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 236; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 789; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 88.

F. Eczacının majistral ilaç hazırlamasından doğan hukuki sorumluluğu

İlaç üreticileri tarafından üretilip hazır halde eczacı tarafından tüketicilere satışa sunulmak üzere piyasaya çıkarılan ilaçlar, “hazır-müstahzar ilaç” adıyla anılır¹⁴⁵. Sık rastlanmamakla birlikte eczacının kendisi de hekimin isteğine göre ilaç hazırlayabilir¹⁴⁶. Eczanede hazır halde bulunmayan ve eczacı tarafından üretilen ilaçlar, “majistral ilaç” olarak ifade edilir¹⁴⁷. Majistral ilaçların üretilmesi, paketlenmesi ve tüketici tarafından kullanılmaya hazır hale getirilmesi, eczacının sorumluluğunda gerçekleştirilir¹⁴⁸. Eczacı, reçetede ilacı değiştirmeden, majistral yöntemle ve özenli şekilde hekim tarafından reçete edilen ilacı hazırlamalıdır¹⁴⁹.

Hekime danışma, reçeteyi hekime teyit ettirme imkanının olmadığı durumda eczacı, reçeteyi kodekste yazılı azami miktarlara göre hazırlayarak durumu bulunduğu yerin en büyük sağlık amirine bildirmelidir¹⁵⁰. Hekime danışma imkânı bulunmayan haller için Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunu’nun 25/3 hükmünde, “Ancak müdavi tabip ile temas imkânı bulunmayan hallerde reçeteyi kodekste yazılı azami miktarlara göre yapmakla beraber keyfiyeti mahallin en yüksek sağlık amirine bildirirler.” şeklinde düzenleme yapılmıştır¹⁵¹.

¹⁴⁵ Fatma Erdem-H. Murat Bayrak, “Farmakopelerde Yer Alan Majistral Formüller”, *Türk Farmakope Dergisi* 2/1 (2017), 52. Hakeri, *İlaç Hukuku*, 42; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 49; Gültekin, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 25; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 37; Sidim, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 5; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 1. Ayrıca bkz. Beşeri Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği m. 4/gg’ye göre, ruhsatlı beşeri tıbbi ürün: “Kullanıma hazır şekilde, belirli bir ambalajda ve belirli bir isim ile piyasaya sunulmak üzere Kurum tarafından ruhsatlandırılan beşeri tıbbi ürün” ifade eder.

¹⁴⁶ Hastalığı tedavi edecek hazır ilacın piyasada bulunmaması ya da ithalinin çok pahalı olması halinde eczacı, daha az-maliyetle majistral ilaç hazırlayabilir. Bkz. Erdem-Bayrak, “Farmakopelerde Yer Alan Majistral Formüller”, 52; Ayça Andaç vd., “Eczane Mesul Müdürlerinin Majistral İlaç Hazırlama ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi”, *Marmara Pharmaceutical Journal* 19/3 (2015), 283-284. Yine nadir hastalıklar bakımından hazır ilaca erişme imkanının olmadığı durumlarda hastalar, majistral ilaç sayesinde bireyselleştirilmiş tedaviye ulaşabilir. Bkz. Meliha Güneş vd., “Majistral İlaçlara ve Bunların Tedavideki Yerine Güncel Bir Bakış”, *Türk Farmakope Dergisi* 5/3 (2020), 33. Ayrıca hastanın belirli bir bileşene hassasiyeti varsa majistral ilaçlara başvurulabilir. Bkz. Bağcı, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 18. Majistral ilaç, istenen etken maddeler ve gerek duyulması halinde yardımcı maddeler kullanılarak hem istenen dozajda hem de taze şekilde hastaya özel hazırlanır. Bkz. Andaç vd., “Eczane Mesul Müdürlerinin Majistral İlaç Bilgi ve Tutumları”, 283.

¹⁴⁷ Hakeri, *İlaç Hukuku*, 42; Abik, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 323; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 49; Gültekin, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 25; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 38; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 8; Gökcan, *Hukuki ve Ceza Sorumluluk*, 870; Güneş vd., “Majistral İlaçlara ve Bunların Tedavideki Yerine Güncel Bir Bakış”, 33; Sidim, *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*, 5-6; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 13; Bağcı, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 18; Andaç vd., “Eczane Mesul Müdürlerinin Majistral İlaç Bilgi ve Tutumları”, 283.

¹⁴⁸ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 77.

¹⁴⁹ Hakeri, *İlaç Hukuku*, 287; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 40; Akkanat, “Hasta-Hekim-Üretici İlişkileri”, 78-79; Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 40; Somer, “İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”, 180. 1852 tarihli Nizamname-i Eczacıyan der Memalik-i Osmaniye ile 1861 tarihli Beledi İspençiyarlık Sanatının Tarzı icrasına Dair Nizamname’de de benzer düzenlemeler olduğu görülmektedir. Bkz. Üçışık, *Eczacılık Hukuku*, 65. Ayrıca bkz. Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik’in eczacının düzenlendiği m. 1/f: “Eczacı majistral preparatları, ürün kalitesi, güvenilirlik ve etkinliğini güvence altına alacak şekilde hazırlar ve sunar.” denilmiştir. Yine Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun’un 25/1 hükmünde, “Eczaneye imal edilmek üzere bırakılan reçetelerin tadil veya taşıyır edilmeden yapılması meşrut olup ilaçların ve reçetelerin (Fiyatları üzerinde yazılmak suretiyle) alıcıya verilmesi Sağlık ve Sosyal Yardım Vekaletince tesbit ve ilan olunacak esaslara göre yapılır. Eczanelerde hazırlanan reçetelerin ilaçlarında görülecek hata ve saireden doğrudan doğruya eczanenin mesul müdürü sorumludur.”

¹⁵⁰ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 17; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 40; Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 201; Dereli, “Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu”, 87.

¹⁵¹ Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunu’nun 25/2 hükmünde, “Eczacılar muhteviyatında yanlışlık olduğundan şüphe ettikleri reçetelerle kodekste yazılı miktarlardan fazla eczayı ihtiva edip altı iki çizgi ile çizilerek ayrıca imza edilmiş olmıyan reçeteleri müdavi tabip ile temas etmeden imal edemezler.” denilmiştir. Buna göre, eczacı, reçete içeriğinde bir yanlışlık olduğu kanaatinde ise ilacı hazırlamadan önce hekimle iletişime geçmelidir. Bkz. Abik, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 323; Hakeri, *İlaç Hukuku*, 287; Hakeri, “İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Sorumluluğu”, 154; Hakeri, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, 99-100; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 40; Topsoy, “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”, 64; Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 17; Akkanat, “Hasta-Hekim-Üretici İlişkileri”, 79; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 79; Alp, *Ayakta Tedavi Sorumlulukları*, 75; Dereli, “Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu”, 87; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 95. Ayrıca kodekste yazılı olan miktardan fazla eczayı içermekle birlikte altı iki çizgi ile çizilerek ayrıca imza edilmiş olmayan reçeteleri hekime danışmadan hazırlamamalıdır. Eczacının Türk Kodeksi’nde yazılı en yüksek miktardan fazla doz içeren ilaçlar konusunda hastayı uyarması ve durumu hekime

Reçete içeriğinde yanlışlık olmadığı sonucuna varan eczacı, ilacı “gereği gibi” hazırlamalıdır. Majistral ilaç yapımına dair sözleşme, eser sözleşmesi niteliğindedir¹⁵². Eser sözleşmesinde yüklenici (eczacı), edim fiilini değil, “edim sonucunu” üstlenir¹⁵³. Edim sonucundan maksat ilacın reçeteye uygun şekilde hazırlanmasıdır. Yoksa eczacının bir “şifa garantisi” vermesinden söz edilemez¹⁵⁴. Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü’nün 7. maddesinde, “*Eczacı, farmasötik kurallara uygun olarak hazırladığı majistral formüllerin veya müstahzar olarak verdiği ilaçların şifa vermemesinden dolayı kınanamaz.*” denilmiştir. Dolayısıyla önemli olan eczacının majistral ilaçla ilgili tüm işlemleri doğru bir şekilde yerine getirmiş ve hekimin istediği şekilde karışımı hazırlamış olmasıdır¹⁵⁵.

Reçetede yazılan ilacın gereği gibi hazırlanmaması (kötü hazırlanması), eczacının sorumluluğunu gerektirir¹⁵⁶. Tüketicinin uğradığı zarardan doğan sorumlulukta hem eser veya satış sözleşmesine ilişkin özel hükümlere hem de borcun gereği gibi ifa edilmemesine ilişkin genel hükümlere başvurulabilir¹⁵⁷. TBK m. 475 gereği, yüklenici kusursuz olsa bile teslim ettiği eserdeki ayıplardan sorumlu olur. Bu sebeple eczacıya kusur atfedilmese bile eczacının sorumlu olduğu kabul edilmelidir¹⁵⁸. Ancak eczacının sorumluluğu genel hükümlere, başka bir anlatımla, gereği gibi ifa etmeme (kötü ifa) esasına dayandırılır ve borca aykırılık iddiası ileri sürülürse, ilacı üreten eczacı, TBK m. 112 vd. gereğince kusursuzluğunu ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir¹⁵⁹. Majistral ilaç yapımına dair sözleşme, 6502 Sayılı TKHK anlamında tüketici işlemi niteliğinde olduğu için kötü hazırlanan ilacı teslim alan tüketici, 6502 Sayılı TKHK m. 11’de düzenlenen ve eczacılık mesleğinin niteliğine uygun olan seçimlik hakları kullanabilir¹⁶⁰. Nitekim 6502 Sayılı TKHK anlamında satıcı niteliğinde olan eczacı, hazırlamış olduğu ilaçtaki ayıptan sorumludur¹⁶¹.

Sonuç

Eczaneler günümüzde salt ilaç satan işletmeler olarak görülmeye başlanmıştır. Bunun temelinde ise ilaç endüstrisinin gelişmesine bağlı olarak ilaç üreticisi firmalar tarafından çok sayıda hazır ilacın üretilmeye başlanması ve ilaç hazırlayarak tüketicilere sunan geleneksel eczacı rolünün zayıflaması vardır. Ancak eczacılar ilaç bilgisi konusunda eğitim almış, bu alanda uzman niteliğine sahip kişiler oldukları için sorumlulukları da bu sıfatlarıyla orantılı olmalıdır. Eczacının yükümlülükleri, Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun, Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik gibi mevzuat hükümlerinde

bildirmesi sözleşmeden doğan bir yan yükümlülüğünden daha çok kanun tarafından öngörülen açık bir yükümlülüktür. Bkz. Topsoy, “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”, 64.

¹⁵² Abik, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 323; Hakeri, *İlaç Hukuku*, 283; Hakeri, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, 98; Doğan, “Aydınlatılmış Rıza”, 196; Topsoy, “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”, 61; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 39; Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 191; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 538; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 223; Deryal, “Tüketici Hakları”, 111; Üçışık, *Eczacılık Hukuku*, 295; Somer, “İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”, 181; Doğan, “Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler”, 363; Ertekin, “Eczacı-Tüketici İlişkisinin TKHK Kapsamında Değerlendirilmesi”, 248; Gökcan, *Hukuki ve Cezai Sorumluluk*, 886; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 38; Ünsal Karaşen-Kuru, “Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu”, 124; Kızıltepe, *Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*, 190; Alp, *Ayakta Tedavi Sorumlulukları*, 69; Soylu, *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 95.

¹⁵³ Zevkliler-Gökyayla, *Özel Borç İlişkileri*, 504; Hayrunnisa Özdemir, “Eser Sözleşmesi”, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, ed. Turgut Öz (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 493.

¹⁵⁴ Deryal, “Tüketici Hakları”, 112; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 40-41.

¹⁵⁵ Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 40-41; Hakeri, *İlaç Hukuku*, 284.

¹⁵⁶ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 17; Akkanat, “Hasta-Hekim-Üretici İlişkileri”, 78-79; Korkmaz, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, 40.

¹⁵⁷ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 17.

¹⁵⁸ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 80. TBK m. 478 gereği, yüklenicinin ağır kusuru varsa, eserin niteliği dikkate alınmaksızın zamanaşımı süresi 20 yıldır. Ağır kusur dışındaki hallerde ise taşınmazlar dışındaki eserler bakımından zamanaşımı süresi iki yıldır. Ayıplı ifa dışındaki uyumsuzluklar için ise TBK m. 147’deki beş yıllık zamanaşımı süresi geçerlidir. Bkz. Nomer, *Genel Hükümler*, 486-487; Doğan vd., *Genel Hükümler*, 335; Erdoğan, *Genel Hükümler*, 259; Yücel, “Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk”, 488.

¹⁵⁹ Doğan, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, 17.

¹⁶⁰ Bu haklar için bkz. Nart, *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*, 197; Özcan Büyüktanır-Okyar Karaosmanoğlu, “Eczacının Ayıplı İfadan Sorumluluğu”, 233-234; Doğan, “Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler”, 360-361; Ergün, *İlaç ve Korunması*, 786-787; Ankara, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, 542.

¹⁶¹ Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, 80.

düzenlenmiştir. Eczacının jenerik ilaç verme yetkisinin kanunla düzenlenmemiş olması ise önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Eczacının jenerik ilaç verme yetkisi hali hazırda Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan 18.06.2009 tarihli ve 430181 Sayılı Eşdeğer İlaç Kullanımına Ait Genelge'ye dayanmaktadır. Buna karşılık 1219 Sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'a göre, reçete yazma ve ilacı belirleme yetkisi hekimin takdirindedir. Jenerik ilaç, orijinal ilaçla karşılaştırıldığında farklı oranlarda etken ya da yardımcı madde, hatta değişik nitelikte yardımcı maddeler içerebilir. Dolayısıyla orijinal ilaçla jenerik ilacın yan etkileri birbirinden farklı olabilir. Bu durum göz ardı edilerek hekimin bilgisi dışında ya da tüketicinin rızası hilafına eczacıların jenerik ilaç verme yetkisinin olduğu kabul edilmemelidir. Tüketicinin menfaatlerinin korunması ve olası normlar hiyerarşisine aykırılık iddialarının önüne geçilebilmesi için jenerik ilaç verme yetkisinin kanunla açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Eczacıların hukuki sorumluluklarını konu alan özel bir düzenleme bulunmadığı için sorumluluk, borçlar hukukunun genel hükümlerine göre belirlenmektedir. Eczaneden ilaç alan kişi ile eczacı arasında çeşitli sözleşme tipleri ortaya çıkmaktadır. Bu sözleşmeler, 6502 Sayılı TKHK kapsamında tüketici işlemi niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla eczacının sözleşmeden doğan sorumluluğu belirlenirken 6502 Sayılı TKHK hükümlerinin öncelikli olarak dikkate alınması gerekir. Bununla birlikte eczacının sorumluluğu, TBK m. 112 vd. gereği sözleşmeye aykırılık hükümlerine de dayandırılabilir. Ancak anılan hükümler, her durumda ilaç ve eczacılık hukuku alanına uygun düşmemektedir. Örneğin, kullanılan bir ilacın yan etkileri çok uzun zaman sonra ortaya çıkabileceği için 6502 Sayılı TKHK'de öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi tüketicileri korumak bakımından yetersiz kalabilir. Bu sebeple eczacının sorumluluğunu konu alan özel hukuki bir düzenleme yapılmalıdır.

Kaynakça

- Abik, Yıldız. "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu". *I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Tıp Hukuku Kongresi*. ed. Hakan Hakeri-Cahid Doğan. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016.
- Akçaal, Mehmet. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu". *Ankara Barosu Dergisi* 3 (2012), 253-288. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/397989>
- Akıcı, Ahmet-Altun, Refik. "Elektronik (e) Reçete Uygulaması ve Akılcı İlaç Kullanımına Katkısı". *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 17/3 (2013), 125-133. https://www.researchgate.net/publication/270185262_Elektronik_e_recete_uygulamasi_ve_akilci_ilac_kullanimina_katkisi
- Akıntürk, Turgut-Ateş, Derya. *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2020.
- Akkanat, Halil. "İlaç Kullanımından Kaynaklanan Zararlardan Sorumluluk Açısından Hasta-Hekim-Üretici İlişkileri". *I. Sağlık Hukuku Sempozyumu İlaç Hukuku*. ed. Murat Şen-Ahmet Başözen. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2009.
- Akpınar, Sevil. *Hasta-Eczacı İlişkisi Algı Düzeyi ile Hastanın Eczaneye Güveni, Sadakati ve Memnuniyeti Arasındaki İlişki*. İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Alp, Cihan. *Ayakta Tedavilerde Özel Sağlık Kuruluşunun, Eczacının ve İlaç Üreticisinin Sorumluluğu*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Altunkaş, Aysun. "Kişilerin Hayatını ve Sağlığını Tehlikeye Sokacak Biçimde İlaç Yapma veya Satma Suçu (TCK m. 187)". *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19/ 2 (2013), 829-866. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/623173>
- Andaç, Ayça vd. "Eczane Mesul Müdürlerinin Majistral İlaç Hazırlama ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi". *Marmara Pharmaceutical Journal* 19/3 (2015), 283-289. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/166313>
- Ankara, İbrahim. "Eczacıların Hukuki Sorumluluğu". *Tıp Hukuku Dergisi* 18 (2020), 533-582.
- Ankara, İbrahim. *İlaç ve Eczacılık Hukuku*. Bursa: Dora Yayıncılık, 2. Baskı, 2022.
- Antalya, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. II*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Aslan, İ. Yılmaz. *Tüketici Hukuku Dersleri*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2022.
- Aşkın, Uğur. "İlaç Üreticisinin Cezai Sorumluluğu". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 57 (2024), 115-140. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3653372>
- Aydoğdu, Murat. "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15/2 (2013), 1-51. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/753715>
- Aydoğdu, Murat. *Tüketici Hukuku Dersleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Aydoğdu, Murat-Nart, Serdar. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2024.
- Bağcı, Bahadır. *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Cumalıoğlu, Emre. "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları". *Terazi Hukuk Dergisi* 9 (Kasım 2014), 20-29. www.jurix.com.tr

- Demir, Mehmet. "İlaç Kullanımı Sonucunda Doğan Zararlardan İlaç Üreticisinin, Eczacının ve Hekimin Sorumluluğu". *II. Sağlık Hukuku Kurultayı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2008.
- Dereli, Zehra. "Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu". *Sağlık Hukuku Digestası Ankara Barosu Yayınları 2/2* (2012), 66-89. <http://kutuphane.ankarabarusu.org.tr/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=22428>
- Deryal, Yahya. "Eczanelerde Satılan İlaç ve İlaç Dışı Ürünlerin Ayıplı Olmasından Kaynaklanan Tüketici Hakları". *Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi 1* (2014), 105-117. <https://www.jurix.com.tr/article/12367?u=0&c=0>
- Deryal, Yahya-Korkmaz, Yakup. *Tüketici Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınları, 5. Baskı, 2024.
- Doğan, Cahid. "Eczacı Uygulamalarında Aydınlatılmış Rıza (Paylaşım Kararı Verme)". *Tıp Hukuku Dergisi 6/11* (2017), 173-206. <https://legal.com.tr/Book/TRrSojrE3EWGNLH4q7px5Q/47c407802766498a868d8a339b98b2d0?s=>
- Doğan, Cahid. "Orijinal, Jenerik, Sahte ve Taklit İlaçlar". *II. Sağlık Hukuku Sempozyumu*. ed. Nilgün Sarp. Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.
- Doğan, Murat vd., *Borçlar Genel Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, 2024.
- Doğan, Murat. "Eczacının Tazminat Sorumluluğu". *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7/3-4* (2012), 1-18. <https://www.jurix.com.tr/article/5707>
- Doğar, Mehmet. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 29/4* (2021), 3257-3298. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1882524>
- Doğar, Mehmet. "Eczacıların Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler Bakımından Hukuki Sorumluluğu". *IV. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi Kitabı*. ed. İbrahim Subaşı-Fulya İlçin Gönenç-Nur Zeliha Kaman. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Döner, İsa. "İlaç Sahtekarlığı Suçları". *I. Sağlık Hukuku Sempozyumu İlaç Hukuku*. ed. Murat Şen-Ahmet Başözen. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2009.
- Durak, Yasemin. "Eczacıların Jenerik İlaç Verme Hakkı". *Tıp Hukuku Dergisi 23* (2023), 79-90.
- Duraklı, Kübra-İmamoğlu, Halil İbrahim. "Eczacı-Hasta İlişkisi: Sağlık Sektöründe Güven, İletişim ve İşbirliği". *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 5/1* (2023), 136-145. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3210049>
- Erdem, Fatma-Bayrak, H. Murat. "Farmakopelerde Yer Alan Majistral Formüller". *Türk Farmakope Dergisi 2/1* (2017), 52-58. https://www.researchgate.net/profile/Fatma-Erdem-4/publication/333700014_Farmakopelerde_Yer_Alan_Majistral_Formuller/links/5faa89b592851cc286a505e3/Farmakopelerde-Yer-Alan-Majistral-Formueller.pdf
- Erdoğan, İhsan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Gazi Kitabevi, 4. Baskı, 2019.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Legem Yayınevi, 29. Baskı, 2024.
- Ergün, Mevci. *İlaç ve Korunması*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Ersöz, A. Kürşat. *İlaç Hukuku Bağlamında İdarenin Sorumluluğu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Ertekin, Oğuzhan. "Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişkinin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi". *Medeni Hukuk Dergisi 1/2* (2024), 238-289. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3938883>

- Gökcan, Hasan Tahsin. *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, 2022.
- Gültekin, Emre. *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Gümüş, Mustafa Alper. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Güneş, Meliha vd. "Majistral İlaçlara ve Bunların Tedavideki Yerine Güncel Bir Bakış". *Türk Farmakope Dergisi* 5/3 (2020), 32-42.
<https://www.scribd.com/document/563560489/TurkFarmakopeDergisi5-Cilt3-Say%C4%B1s%C4%B1-d4163bb2-e6ec-41ac-bde9-76674d14799f>
- Hakeri, Hakan. "Eczacıların Yasal Sorumluluğu". IV. Sağlık Hakkı ve Sağlık Hukuku Sempozyumu. ed. Nilgün Sarp-Cahid Doğan. Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.
- Hakeri, Hakan. "İlaç Üretimi ve Uygulanması Sırasındaki Hatalardan Ötürü İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Sorumluluğu". *İlaç ve Tıp Alanında Ceza Hukuku, Etik ve Tıbbi Sorunlar Sempozyumu*. ed. Yener Ünver-Ali Kemal Yıldız-Onur Özcan. İstanbul: 2008.
- Hakeri, Hakan. *İlaç Hukuku*. Ankara: Astana Yayınları, 2. Baskı, 2018.
- Hatunoğlu, Seda. *Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Satıcının Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Sorumluluğu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Havutçu, Ayşe. "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle Tüketici İşlemleri Bakımından Kanunun Kapsamı". *Terazi Hukuk Dergisi* 9 (2014), 8-19.
- İnal, Tamer. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Kalkan, Arif. *Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Kanzık, İlker. "Orijinal İlaç Nedir, Orijinal İlaçların Hukuki Durumu ve Fikri Mülkiyet Hakları". *Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu*. İstanbul: 2011.
- Kaya, Barış. *Eşdeğer İlaçların Piyasaya Girişinde Patent ve Veri İmtiyazı Haklarından Kaynaklanan Engeller*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi, 28. Baskı, 2024.
- Kızıltepe, Saadet. *İlaç Üretiminden ve Kullanımından Doğan Tazminat ve Ceza Sorumluluğu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Koca, Mahmut. "İlaç Kullanımından Doğan Zararlardan Cezai Sorumluluk". *I. Sağlık Hukuku Sempozyumu İlaç Hukuku*. ed. Murat Şen-Ahmet Başözen. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2009.
- Korkmaz, Yakup. "Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu". *Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi* 1 (2014), 25-52. <https://jurix.com.tr/article/12364>
- Memiş, Tekin. "Jenerik İlaçların Hukuki Durumu". *Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu*. ed. Pervin Somer-İpek Sevdâ Söğüt. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Nart, Serdar. *Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2020.
- Nomer, Haluk N. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 18. Baskı, 2021.
- Oğuzman, M. Kemal-Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 18. Baskı, 2020.

- Oğuzman, M. Kemal-Öz, Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 2*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 15. Baskı, 2020.
- Özcan Büyüktanır, Burcu G.-Okyar Karaosmanoğlu, Dila. “Eczacının 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Ayıplı İfadan Sorumluluğu”. *Ankara Barosu Dergisi* 4 (2016), 211-242. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398627>
- Özdemir, Hayrunnisa. “Eser Sözleşmesi”. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. ed. Turgut Öz. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Özel, Çağlar. *Tüketicinin Korunması Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Özkaya, Turan. *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Taşınır Satımında Ayıp*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Özpınar Gümrükçüoğlu, Berna-Aksoy Gülaslan, Pınar. *İlaç Erişim Hakkı ve Erişimin Hukuki Yolları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Reisoğlu, Safa. *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 25. Baskı, 2014.
- Serozan, Rona vd. *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul, 2019.
- Serozan, Rona. “Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemenin Eleştirisi”. *Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi* 15/173-4 (1996), 579-598. <https://ronaserozanvakfi.org/wp-content/uploads/2023/03/Tuketiciyi-Koruma-Yasasinin-Sozlesme-Hukuku-Alanindaki-Duzenlemesinin-Elestirisi-Yasa-Hukuk-Dergisi-Yasa-Hukuk-Ictihat-Ve-Mevzuat-Dergisi-Cilt-15-Sayi1734-1996-577-598.pdf>
- Sidim, Rana Nur. *İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Somer, Pervin. “İlaç Üretiminde ve Kullanımında İlaç Üreticisinin, Hekimin ve Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”. *I. Ulusal Sağlık Hukuku Klinik Araştırmalar ve İlaç Hukuku Sempozyumu*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2013.
- Soylu, Mert. *İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Şahin Mccarthy, Oya. “Tüketici Sözleşmelerini Diğer Sözleşmelerden Ayıran Hususlar”. *Tüketici Hukuku Davaları*. ed. Oya Şahin Mccarthy-Mutlu Dinç. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Şenocak, Zarife. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları”. *Terazi Hukuk Dergisi* 9 (2014), 30-37.
- Şentürk, İsmail Hakkı. *Eczacının Hukuki Açidan Sorumluluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Topsoy, Fevzi. “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”. *Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi* 1/1 (2014), 53-73. <https://www.jurix.com.tr/article/12373>
- Tutumlu, Mehmet Akif. “Tüketici Uyuşmazlıkları Açısından Tüketici Kavramı ve Bu Kavramın Kapsadığı Kişiler”. *Tüketici Hukuku Davaları*. ed. Oya Şahin Mccarthy-Mutlu Dinç. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Tutumlu, Mehmet Akif. *Tüketici Yargılaması Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Ulusal, Metin. *Açıklamalı-İçtihatlı Tüketici Hukuku*. Ankara: Bilge Yayınevi, 2016.
- Üçışık, Hasan Fehim. *Eczacılık Hukuku*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2023.
- Ünlütepe, Mustafa. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Ünsal Karaşen, Yağmur-Kuru, Yaren. "Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu". *İstanbul Barosu Dergisi* 97/6 (2023), 119-135.

https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/istanbulbarosudergisi/Istanbul_Barosu_Dergisi_20236.pdf#page=117

Ünver, Yener. "Sahte, Taklit İlaç ile Kullanım Süresi Dolmuş İlaçların Satışı ve Kullandırılması". *II. Sağlık Hukuku Kurultayı*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2008.

Yavuz, Cevdet vd. *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2024.

Yücel, Özge. "Hekimin, Özel Sağlık Kuruluşlarının, İlaç Üreticisi ve Eczacının Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluğu". *Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları*. ed. Özge Yücel-Gürkan Sert. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

Zevkliler, Aydın-Gökyayla, K. Emre. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.

Bursa BAM, 8. HD., 21.09.2018 tarihli, E. 2018/355, K. 2018/981. www.lexpera.com.tr

TİTCK, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu. "Elektronik Reçete Sistemi", Erişim 31 Ağustos 2025. <https://www.titck.gov.tr/haber/elektronik-recete-sistemi-12112019175049>

Yargıtay 13. HD., 02.06.2011 tarihli, E. 2010/19109, K. 2011/8709. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay 13. HD., 18.04.2012 tarihli, E. 2012/3314, K. 2012/10580. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay 13. HD., 19.03.2014 tarihli, E. 2014/746, K. 2014/7831. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay 13. HD., 29.06.2009 tarihli, E. 2009/3846, K. 2009/8881. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay 13.HD., 19.03.1992 tarihli, E.1992/384, K. 1992/2617. www.lexpera.com.tr

Yargıtay 19. HD., 02.11.2015 tarihli, E. 2015/5655, K. 2015/13795. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay 5. CD., 22.06.2015 tarihli, E. 2013/10527, K. 2015/12785. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay HGK, 04.05.2005 tarihli, E. 2005/13-265, K. 2005/300. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay HGK, 15.10.2003 tarihli, E. 2003/599, K. 2003/599.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/e-2003-599-k-2003-599-t-15-10-2003>

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zekâ Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zekâ aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.